Тошкент ҳақиқати

№ 32 (10.458).

1993 йил 18 март пайшанба

Нархи 5 сўм.

1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН НАШР ЭТИЛМОҚДА.

Вилоят ижтимоий–сиёсий газетаси

СЕШАНБА, ПАЙШАНБА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

16 март куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Туркия Республикаси қуролли кучлари бош штаби бошлиғи, армия генерали Дўғон Гурешни қабул қилди.

Самимий суҳбат чоғида давлат раҳбари меҳмонга мамлакатимиздаги ҳозирги ижтимоий-сиёсий вазият, минтақада осойишталикни ва барқарорликни сақлаш йўлида амалга оширилаётган ишлар ҳамда мустақил Ўзбекистоннинг тинчликпарвар ҳарбий сиёсати хусусида сўзлаб берди.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири С. Сафоев, мудофаа вазири Р. Аҳмедов ва бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Қабул чоғида Туркия Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Вулқон Чўтур иштирок этди.

* * *

16 март куни Туркия Республикаси Қуролли Кучлари Бош штаби бошлиғи, армия генерали Дўғон Гуреш Ўзбекистон Республикасига расмий ташриф буюрди.

Тошкент тайёрагоҳида меҳмонларни Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири Рустам Аҳмедов, Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси Темур Алимов ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида Туркия Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Вулқон Чўтур бор эди.

(ЎзА).

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ФАХРИЙЛАРИ ЙИҒИЛИШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВга МАКТУБИ

ҚАДРЛИ ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ!

Ўз она юртимизни, давлатимизни мустақил кўриш ҳар биримизнинг қалбимизга битмас-туганмас ғурур ва шодлик бахшида этади. Мана, иккинчи йилдирки, истиқлолнинг дастлабки самараларига шоҳидмиз. Вилоятимизда юздан ортиқ миллат вакиллари тинч-тотув ҳаёт кечирмоқдалар, фуқаролар эркинлиги тўлиқ маънода таъминланмоқда. Ўзбекистонимизга бўлган чексиз меҳр-муҳаббатимиз, садоқатимиз кун сайин жўш урмоқда.

Бугун биз — Тошкент вилояти уруш ва меҳнат фахрийлари Сизнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» номли китобларингизни муҳокама қилишга тўпланган эканмиз, бу рисолаларда халқимизнинг, давлатимизнинг, тараққиётимизнинг истиқболи нақадар ёрқин ифодалаб берилганлигига яна бир карра ишонч ҳосил қилдик. Бу рисолалар вилоятда алоҳида қизиқиш билан ўрганилмоқда.

Мустақиллигимиз эълон қилингандан буён қисқа фурсат ўтган бўлса ҳам ички ва ташқи сиёсат соҳасида оламшумул ўзгаришлар юз берди, дея оламиз. Ўзбекистонни 125 га яқин мамлакат мустақил давлат сифатида тан олди. Жаҳондаги 65 та хорижий мамлакат билан дипломатик муносабатлар ўрнатилди. Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотига қабул этилди. Қатор халқаро бирлашмаларнинг аъзоси бўлди. Булар — юртбоши сифатидаги Сиз олиб бораётган одилона ва ҳаётбахш сиёсат, дадиллик ва жасорат, ташаббускорлик ҳамда келажакни олдиндан кўра билишликнинг ёрқин намунасидир. Иқтисодий, ижтимоий, сиёсий ва маънавий жабҳаларда жумҳуриятимиз дадил қадамлар ва эзгу ният билан олға бормоқда. Бунда ўзининг қадимий бой тарихига, улкан моддий, маданий бойликларга, ноёб маънавий қадриятларга эга бўлган ўзбек халқининг ва унинг Президенти — Сизнинг саъи-ҳаракатларингиз бир манбага қуйилиб, баҳрул уммонга айланмоқда.

Сиз ички ва ташқи фаолият соҳасида юргизаётган оқилона сиёсатни астойдил, чин ихлос ва чуқур эътиқод билан қўллаб-қувватлаймиз.

Улуғвор ниятларни амалга оширишда биз — боболар, бизларнинг болаларимиз ва набираларимиз Сиз билан ёнма-ён, Сиз билан камарбастадирлар.

Вилоятимизда 270 мингдан зиёд фахрийлар яшамоқда. Ҳукуматимиз, шахсан Сиз уларга доимий ғамхўрлик қилиб келмоқдасиз. Айниқса, Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига кўрсатилаётган мурувват, Сиз бошлиқ ҳукумат кўрсатаётган саховат ва нажотдан ғоят миннатдор бўлмоқдалар.

Биз Тошкент вилояти фахрийлари, энг аввало, Сизга она юртимиз мустақиллигини мустаҳкамлашда, Ўзбекистонни янада гуллаб-яшнатишда, меҳнатсевар, камтар, олижаноб халқимизнинг тинчлиги, осойишталигини таъминлашда, халқимизнинг ҳаётини фаровон қилишда, ризқ-рўзимизни бут этишингизда, бозор иқтисодиётига ўтиш шароитларидаги мушкулликларни мардонавор енгишингизда, аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишда олиб бораётган қийин ва мураккаб ишларингизда муваффақиятлар тилаймиз.

Биз фахрийлар вилоятимиздаги кўп миллатли барча меҳнаткашлар номидан Сизни ишонтириб айтамизки, барчамиз Сиз амалга ошираётган жамиятни барпо этиш йўлидаги улуғвор ишларни бажармоғликка ўзимизни сафарбар деб биламиз.

Фурсатдан фойдаланиб, Сизга энг эзгу ниятларимизни изҳор этамиз: азиз бошингиз омон бўлсин, омад ва зафар ҳамиша Сизга ёр бўлсин!

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ФАХРИЙЛАРИ ЙИҒИЛИШИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ.

(Тошкент вилоят фахрийлари йиғилиши ҳақидаги ҳисобот 2-бетда босилмоқда).

ЮКСАК МУКОФОТЛАР МУБОРАК!

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

РЕСПУБЛИКА ДЕҲҚОНЧИЛИК САНОАТИ МАЖМУИНИНГ АЛОҲИДА ЎРНАК КЎРСАТГАН ХОДИМЛАРИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Тармоқдаги кўп йиллик фидокорона меҳнати, юксак ишлаб чиқариш кўрсаткичларига эришганлиги ва ижтимоий ҳаётда фаол қатнашганлиги учун мукофотлансин.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ БЎЙИЧА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН

Абдурамонов Алиасқар — Қуйичирчиқ районидаги Алишер Навоий номли корпорация тракторчиси.

Абжалова Ўлмас Тожибоевна — Ўртачирчиқ район пилла қуритиш корхонаси директори.

Арзиев Сабриддин — Паркент районидаги «Коммуна» давлат хўжалиги бригада бошлиғи.

Бекматов Маҳмуд — Юқоричирчиқ районидаги «Политотдел» жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

Бўрибоев Хурсандбой — Чиноз районидаги Амир Темур номли жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

Бўтабеков Раҳмон — Янгийўл районидаги «Янги ҳаёт» жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

Галустова Светлана Григорьевна — Тошкент консерва заводининг бош механиги.

Ғаниев Ботир — Оққўрғон бош пилла қуритиш корхонаси директори.

Дадабоев Жўрабой — Бекобод районидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

Денисенкова Светлана Алексеевна — Юқоричирчиқ районидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигининг сут соғувчиси.

Жўраев Абубакир — Ўртачирчиқ районидаги Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти ўқув хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Иброҳимов Исмоил — Янгийўл районидаги М. Мирзабобоев номли жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

Кемелов Тоғай — Бўстонлиқ районидаги Абай номли жамоа хўжалиги бригада бошлиги.

Мадаминова Турдихон — Бўка районидаги Ҳамза номли жамоа хўжалиги аъзоси.

Макарова Саодат Назировна — Паркент районидаги «Паркент» давлат хўжалиги сут соғувчиси.

Масаидов Қаноат — Янгийўл районидаги «Янгийўл» давлат хўжалигининг директори.

Маҳамедов Аҳмад — Бўстонлиқ районидаги «Хўжакент» жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

Машахобов Абдумажид Ғойибберганович — Юқоричирчиқ районидаги Аҳмад Яссавий номли жамоа хўжалиги раиси.

Мирзааҳмедов Абдуғаффор Холисбоевич — Юқоричирчиқ районидаги «Гулистон» жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

Мирзақулов Ваҳоб — Бўка районидаги «Янги ҳаёт» жамоа хўжалиги раиси.

Муслимов Оқилбек Айдарбекович — Қибрай районидаги «Вўриота» жамоа хўжалиги чорвачилик фермаси мудири.

Мустафоқулова Қумри — Пискент районидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги пиллакори.

Назиров Қонусбой — Қуйичирчиқ районидаги «Дўстлик» жамоа хўжалиги бош муҳандиси.

Ненахов Петро Александрович — Оҳангарон районидаги «Бирлик» ширкат хўжалигининг ижарачиси.

Ниёзова Салима — Қуйичирчиқ районидаги Димитров номли жамоа хўжалиги аъзоси.

Парпиев Турсунбой — Пискент районидаги «Қирққизобод» жамоа хўжалиги ғаллакори.

Раҳматуллаев Қаҳҳор — Қибрай районидаги Р. Мусамуҳамедов номли давлат хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Содиқов Раҳимжон Абдуллаевич — Чиноз районидаги «Чиноз» наслчилик давлат хўжалиги-техникуми сут соғувчиси.

Султонқулов Мўминжон Мирзааҳмедович — Бекобод районидаги «Далварзин» давлат хўжалиги директори.

Телегенова Улбола — Янгийўл районидаги «Қовунчи» жамоа хўжалиги аъзоси.

Тошпўлатов Абкабир Эргашевич — Қибрай районидаги «Байтқўрғон» жамоа хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Умаров Ноёб — Пискент районидаги «Пискент» давлат хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Унеров Раҳимбой — Юқоричирчиқ районидаги «Гулистон» жамоа хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Эргашев Эшбой — Пискент районидаги «Ўзбекистон 50 йиллиги» жамоа хўжалиги аъзоси.

Юсупалиев Нуриддин — Чиноз районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги бригадаси бошлиғи.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ХОДИМИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИЛСИН:

Аҳмедова Кенжа — Оққўрғон районидаги «Оққўрғон» давлат хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Орипов Ёқуб — Бўстонлиқ районидаги «Чорвоқ» жамоа хўжалиги фермаси мудири.

Баратов Юсупали — Оҳангарон районидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги катта чўпони.

Жонтелиев Эргаш — Чиноз районидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги раиси.

Ли Иннокентий — Юқоричирчиқ районидаги Аҳмад Яссавий номли жамоа хўжалиги бош зоотехниги.

Носиров Нажим — Оҳангарон районидаги «Ангрен» ижара корхонаси ишчиси.

Пирназаров Тожибой — Паркент районидаги «Заркент» давлат хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Сайдалиев Сайфулла Давирович — Тошкент вилояти ҳокими.

Сатторов Зайдулла — Бўстонлиқ районидаги «Ғазалкент» агросаноат комбинатининг бош агрономи.

Талапов Йигитали Хазарович — Оққўрғон районидаги «Озод» жамоа хўжалиги бригадаси бошлиғи.

Ҳожиқулов Абдужалол — Бўка районидаги «Ачамайли» жамоа хўжалиги бош агрономи.

Юсупов Зухур—Зангиота районидаги «Наврўз» жамоа хўжалиги бригадаси бошлиғи.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ПИЛЛАКОР» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИЛСИН:

Пўлатов Одил — пиллачилик илмий-тадқиқот институтининг катта илмий ходими.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ИҚТИСОДЧИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИЛСИН:

Ғаниев Акром — Паркент районидаги «Паркент» агросаноат комбинати бош ҳисобчиси.

Толипов Тўхтасин — Янгийўл районидаги «Озод» жамоа хўжалиги бош ҳисобчиси.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 13 март.

БОРЛИҚНИ ЯНГИЛАБ КЕЛМОҚДА НАВРЎЗ!

● НАВРЎЗ айёми арафасида пойтахтимизнинг Истиқлол майдонида Тошкент шаҳар Давлат кооператив ишлаб чиқариш мева-сабзавот саноат бирлашмасининг ярмаркаси харидорларга хизмат қила бошлади. Бу ерда сиз турли қандолат маҳсулотлари-ю, дидингизга ёққан сабзавот ва меваларни харид қилиб олишингиз мумкин. Суратларда: байрамолди савдосидан кўринишлар.
А. МАЛЬЦЕВ суратлари.

НОН—ДАСТУРХОНИМИЗ КЎРКИ

Кўклам шабадаси эсиб, Ватанимиз, халқимиз Наврўзи айёмини кутиб олишга қизғин ҳозирлик кўрмоқда. Байрам муносабати билан амалга оширилажак тадбирлар, режалар ҳақида суҳбатлашиш ниятида Ўзбекистон дон маҳсулотлари давлат концерни раисининг ўринбосари Сунатилло БЕКБОЕВ ҳузурига кирганимизда, у телефонда суҳбатлашаётган экан:

— Навороссийск портида 25 минг тонна ғалла ортилган кема турибди. Масъул вакилимиз тезда жўнаб кетиши зарур. Албатта. Москвадан ҳам вакил боради, ҳамма муаммолар ўша ернинг ўзида биргалашиб ҳал қилинади, бўптими?— дея дастакни жойига қўяр экан бизга юзланди у.— Наврўз арафасида омборларимиз ғаллага тўлди. Дон бор экан — қозонимиз қайнайди, тандирларда нон ёпилади. Минг қатла шукрким, анчагина машаққатлар чекилаётган шу кунларда ҳам тегирмонларимизда ун тортилмоқда, шоли оқланмоқда. Сабаби, давлатимиз раҳбарлари аҳолини қандай бўлмасин, ижтимоий ҳимоялаш йўлларини қидираётганида эл дастурхонида ҳамма вақт нон бўлишини ўйлаётганидадир.

— Наврўз эшик қоқиб турибти. Маълумки, бундай айём кунлари дастурхонлар безатилади, дош қозонлар осилиб, ҳалим пиширилади, сумалак тайёрланади...

— Дарвоқе, маҳаллаларда, қишлоқларда, минглаб хонадону корхоналарда кўкламнинг тансиқ таомларини тайёрлашга олдиндан ҳозирлик қуряптилар. Концернимизда тузилган комиссия эътиборини худди ана шунга қаратди. Чунончи, Тошкент шаҳар савдо бошқармаси билан биргалашиб маҳаллаларга қанча ун, қанча буғдой кераклигини аниқлаб олдик. Тошкентликларнинг эҳтиёжига яраша маҳсулот ажратилди. Бутун республикамиз бўйича ҳам шундай тадбир кўрилди. Хуллас, Наврўз кунларида исталган хонадонда, исталган маҳалла-куйда, қишлоқларимизда кўкламнинг тансиқ таомларидан татиб кўришингиз мумкин. Ҳамма гап исрофгарчиликка йўл қўймасликда, бир ушоқ нонни ҳам увол қилмасдикда...

Деҳқонларимиз баҳор юмушларига шай туришганини, уларга сара уруғ зарурлигини яхши тушунамиз. Қишлоқ хўжалик вазирлиги билан келишган ҳолда қайси вилоят, қайси туманда ер етилганини ҳисобга олиб, жойлардаги корхоналаримизга кўрсатмалар бериб турибмиз, улар ғаллакорларни сара уруғлик билан таъминлайдилар. Ўзимизда уруғлик етишмаслиги сабабли Қозоғистондан уруғ оляпмиз. Ғаллани муддатидан кечикмай экиб олишса, марра деҳқонларники...

— Нон дастурхондаги жон демакдир. Айниқса, Наврўз нишонланаётган кунларда...

— Шубҳасиз. Ҳозир республикамиз халқи учун дон маҳсулотлари ажратилмоқда. Бунинг ўзи бўлади, дейсизми? Корхоналаримиз ускуналари эскириб қолган. Уларни Россия, Украинадан келтирилаётган янги ускуналар билан жиҳозлаяпмиз. Германиянинг Виниклер фирмаси билан ҳамкорликда очилган корхоналаримизда ёпилаётган нон аҳолига айниқса манзур бўлмоқда. Тошкентда, айрим вилоятлар марказларида бундай кичик корхоналар муваффақиятли ишлаб турибти. Истиқболда туманларда, бора-бора қишлоқларда ҳам Винклер фирмасининг корхоналари очилади.

Қутлуғ кунларда халқимизнинг дастурхони тўкин бўлишига имоним комил.

Баҳодир АБДУЛЛАЕВ,
ЎзА мухбири.

ФАСЛИ БАҲОР

Пойтахтдаги Мирзо Улуғбек тумани меҳнаткашлари баҳор байрамини «Боғи эрам» (собиқ Тельман) оромгоҳида бошлаб, тумандаги барча маҳаллаларда поёнига етказиш ниятидалар.

— Наврўз барча интиқ бўлиб кутаётган файзли айёмдир, — дейди туман ҳокимининг ўринбосари Илҳом Расулов. — Ўзбекистон Вазирлар маҳкамасининг Наврўзни намунали ўтказиш ҳақидаги қарори бизни ҳам қувонтирди.

Наврўзни ўтказиш бўйича ташкилий гуруҳ ишламоқда. Ҳудудимизда 60 маҳалла бор. Шодиёналарда туманимиздаги барча фуқаронинг қатнашмоғи учун амалий тадбирлар белгиладик. Маҳаллаларга бир миллион сўмлик идиш-товоқ, пластмасса буюмлари, газ ўчоқ, кўрпача ва бошқа анжомлар инъом этилди. Камҳарж 600 оила болалар кийим-кечаклари, эсдалик совғалари билан сийланади. 200 нафар уруш ногиронлари ва қаровчисиз кишиларнинг ҳар бирига 10 минг сўмдан маблағ ўтказилган жамғарма дафтарчалари ҳам тайёрлаб қўйилди.

«Боғи эрам»да ўрнатилган бешта саҳнада хушовоз хонандалар қўшиқ куйлаб, рақкосалар хиром айлайди. Нодирабегим йили муносабати билан саҳна томошалари намойиш этилади. Кичкинтойларнинг кўнглини чоғ этиш мақсадида кўчма ҳайвонот боғи очилади, спорт ўйинлари ташкил қилинади.

П. НИШОНОВ,
ЎзА мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ РАИСИНИНГ БИРИНЧИ ЎРИНБОСАРИ И. ЖЎРАБЕКОВНИНГ РЕСПУБЛИКА ПАХТАКОРЛАРИ КЕНГАШИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ҳурматли пахтакорлар!

Бугунги кенгаш Президентимиз Ислом Каримовнинг шахсан ташаббусига кўра Ўзбекистон ҳукумати қарорига мувофиқ ўтказилаяпти.

Пахтачиликдаги ишларнинг аҳволини ҳар томонлама муҳокама қилиш, сизлар билан маслаҳатлашиб, бу муҳим тармоқнинг узоқ йилларга мўлжалланган йўналишини ишлаб чиқиш бугунги кенгашнинг мақсади ҳисобланади.

Ўтган йиллардагидан фарқ қилган ҳолда биз бу йил қишлоқ хўжалиги муаммоларини алоҳида-алоҳида кўриб чиқмоқдамиз. Биз ўтган йил якунларини таҳлил этиб, 1993 йилги вазифаларни белгилаб олмоқчимиз.

Ўтган йил жуда мураккаб бўлди. Кўп жойларда чигит қайта-қайта экилди, ғўза касалликлари ва зараркунандалари кўпайиб кетди. Лекин деҳқонларимиз барча қийинчиликларни енгиб, 4,1 миллион тонна пахта йиғиштириб олдилар. Мана шу юксак минбардан туриб Президентимиз Ислом Абдуғаниевич номидан, ҳукумат номидан сизларга, сизлар орқали бутун пахтакорларимизга Ўзбекистоннинг мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлидаги фидокорона меҳнатингиз учун қизғин ташаккур билдиришга ижозат бергайсиз.

Кейинги йилларда республикада қишлоқ хўжалиги структураси такомиллаштирилди. Пахта майдонлари 500 минг гектардан кўпроқ қисқарди. Ихтисослаштирилган хўжаликларда унинг улуши 75 фоиздан 60 фоизга тушди. Бу озуқа ва озиқ-овқат экинлари майдонини кенгайтириш имконини берди.

Кейинги йиллар тажрибаси пахтага 1600—1650 минг гектар ер ажратилса, тармоқ самарали бўлишини кўрсатяпти. Энг унумдор суғориладиган ерлар пахта учун қолдирилди. Бунинг устига ҳар гектардан 35—40 центнер пахта хом ашёси ёки 13—14 центнер тола олишдек бой тажрибамиз бор. Пахтакорларнинг манфаатдорлигини оширувчи иқтисодий шарт-шароитлар яратилаяпти, маҳсулотни сотишда уларга кенг эркинлик берилаяпти. Биз ҳозирнинг ўзида 30 центнердан кам бўлмаган ҳосил етиштиришни мўлжаллашимиз керак деб ўйлайман.

Бу режа ҳам, топшириқ ҳам, мажбурият ҳам эмаслигини алоҳида айтиб ўтмоқчиман. Бу бизнинг деҳқонлар ва олимлар билан ўтказилган суҳбатлардан кейин пайдо бўлган фикримиз. Шу сабабли ҳосилдорликни ошириш пахтачиликдаги бош вазифа ҳисобланади.

Биз пахта майдонларини ўзгартирмаган ҳолда пахта етиштиришни кўпайтиришимиз, шунинг ҳисобига қишлоқ хўжалиги бошқа тармоқларини ривожлантириш вазифаларини муваффақиятли ҳал қилишимиз мумкин.

Бунинг учун эса бир қатор шартларни бажариш керак бўлади.

Ерга, маҳсулотга ҳақиқий хўжайин бўлмаганлиги пахтачиликнинг ривожланишига тўсиқ бўлиб келгани сир эмас.

Президент, республика ҳукумати аграр ислоҳот ўтказиш, маҳсулот етиштирувчиларнинг мустақиллигини ошириш, ҳуқуқларини кенгайтириш учун реал шароитлар яратиш йўлини изчил амалга ошираяпти. Қисқа муддат ичида зарур қонунчилик ва норматив асос яратилди, мулкчилик, ер, фермер хўжаликлари ва ишбилармонликни ривожлантириш тўғрисида қонунлар қабул қилинди.

Вазирлар маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» шу йил 7 январдаги қарори билан ҳар бир туман, хўжаликнинг ўзига хос хусусиятларини, миллий анъаналарни ва демографик вазиятни ҳисобга олган ҳолда қишлоқда давлат мулкидан босқичма-босқич жамоа мулкига ва ишлаб чиқаришнинг давлат тасарруфида бўлмаган бошқа шаклларига ўтиш йўллари белгилаб берилди.

Асосий фондларни ва бошқа мол-мулкни меҳнат жамоаларига текинга мулк қилиб берган ҳолда 700 тадан кўп совхозни кооператив ва давлат тасарруфида бўлмаган бошқа ишлаб чиқариш бирлашмаларига айлантириш мўлжалланаяпти.

Бу ишни амалга оширишда совхозларнинг банклардан ва маҳсулот етказиб берувчилардан қарзларини узиш 20 йилга кечиктирилди.

Янги ишлаб чиқариш тузилмаларини қўллаб-қувватлаш учун ишбилармонлар, фермерлар ва хусусий шахсларнинг «Тадбиркор» акционерлик-тижорат банки ташкил этилди.

Деҳқон (фермер) хўжаликларига, шахсий ёрдамчи хўжалик эгаларига, ижарачиларга, ширкатларга, кичик корхоналарга, хусусий корхоналарга ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлайдиган фирмаларга хизмат кўрсатиш бу банкнинг асосий вазифасидир.

Туманлар ва совхозларнинг кўпчилик раҳбарлари ва мутахассислари ислоҳотларнинг моҳиятини яхши тушуниб олишмоқда. Шу йил 1 мартгача 221 та совхоз тугатилиб, уларнинг негизида 71 та колхоз, 141 та кооператив, 9 та ижара корхонаси ва бошқалар ташкил этилди.

Бу муҳим ишда расмиятчиликка ўрин бўлмаслиги керак. Афсуски, айрим жойларда фақат хўжаликнинг номланиши ўзгартирилиб, ишлаб чиқариш муносабатлари ва бошқариш системаси аввалги ҳолида қолаётгани тўғрисида бизга маълумотлар келаяпти. Вилоятлар, туманлар раҳбарлари, хўжаликларнинг мутахассислари ва раҳбарлари бу ишга хўжалик жамоаси ва давлат манфаатидан келиб чиқиб ёндошишлари зарур.

Суғориладиган ерлар ҳосилдорлигини ошириш муҳим вазифа бўлиб турибди. Бироқ кейинги йилларда органик ва минерал ўғитлар солишга, ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга, алмашлаб экишга, барча технологик операцияларни ўз вақтида ва сифатли ўтказишга кам эътибор берилаяпти. Тупроқнинг шўрланишига қарши кураш олиб бориш сусайтириб юборилган. Сирдарё, Жиззах, Бухоро, Қашқадарё ва Хоразм вилоятларида ер ости сувлари кўтарилиб, хавфли даражага яқинлашиб қолган.

Сизларга маълумки, давлат шу мақсадлар учун катта маблағ ажратмоқда, лекин хўжаликлар ҳам қараб турмаслиги керак. Келажакни ўйлаб чора-тадбир кўриш лозим. Ҳар йили 20 минг гектаргача янги ер ўзлаштирилиши зарур. Бунинг учун давлат капитал маблағ ажратган.

Ўтган йил тажрибаси ўсимликлар касалликлари ва зараркунандаларига қарши кураш пахтачиликда муаммо бўлиб қолаётганини кўрсатди. Шу сабабли кўплаб хўжаликлар 20 фоизгача ҳосилдан ажраб қолдилар. Тошкент, Сирдарё, Жиззах, Самарқанд вилоятлари хўжаликларида ўргимчак кана, ғўза қурти жуда кўпайиб, анча пахта нобуд бўлди. Касалликлар ва зараркунандалар тарқалишининг ишончли прогнозлари йўқлиги, зарур чора-тадбирлар кўрилмаётгани бунга асосий сабаб бўлиб турибди.

Масалан, биологик усулни олиб кўрайлик. Яқинда биз бу борада ҳамдўстликда биринчи ўринда эдик. Бу усул кам қўлланилаётгани ҳосилга катта зарар етказаётганини сизлар яхши биласиз.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академияси бундан жиддий хулоса чиқариб олиши керак. Республика биофабрикалари ишини таъминлаш ҳамда ўсимлик касалликлари ва зараркунандаларига қарши кураш хизматининг ташкилий асосларини кўриб чиқиш зарур.

Пахтачиликнинг моддий-техника таъминоти, биринчи навбатда уни ёнилғи, техника ва эҳтиёт қисмлар билан таъминлашда муаммолар кўп. Мустақил ҳамдўстлик давлатлари билан алоқаларнинг узилиб қолиши ўзимиз қишлоқ хўжалик машиналари, эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқаришимизни талаб этаяпти. 40 номда машина ва механизмларни ишлаб чиқариш йўлга қўйилди, яна 30 тасини тайёрлаш йўлга қўйиляпти.

Қишлоқ хўжалиги техникасини такомиллаштириш бўйича кўп иш қилиш керак. «Ўзқишлоқхўжаликмаш» концерни, пахтачилик учун машиналар бўйича давлат конструкторлик бюроси, механизация институти чиқарилаётган техникани модернизация қилиш, унинг техникавий даражаси, сифати ва мустаҳкамлигини ошириш соҳасида доимий иш олиб бориши зарур.

Энди пахтачиликдаги нарх масаласини олиб кўрайлик. Меҳнатга ҳақ тўлаш, корхоналарнинг даромад олиши шунга боғлиқ. Ёнилғи, техника, ўғит, бинокорлик материаллари нархи тўхтовсиз кўтарилиб бораяпти.

Шундай шароитда республика ҳукумати пахта хом ашёси ва пахта толаси нархини мунтазам қайта кўриб чиқяпти.

Хўжаликлар ўз тасарруфларида қолаётган толани шартнома нархларида сотишдан даромад олмоқдалар. Кейинги уч йилда давлат буюртмаси 100 фоиздан 80 фоизга камайтирилди. Бу иш яна давом эттирилади.

Пахтакорлар самарадор илмий тадқиқотларга эга бўлганидагина юқори ҳосил олишлари мумкин. Бунинг учун қишлоқ хўжалик фанлари академияси ташкил этилган. Лекин унинг пахтачилик муҳим муаммоларини ҳал этишга қўшаётган ҳиссаси ҳеч кимни қониқтирмаяпти.

Ғўзанинг юқори сифатли, толали, эрта пишар, юқори ҳосилли, қурғоқчиликка чидамли навларини яратиш масаласи кескин бўлиб турибди. Хўжаликлар учун ҳозир талаб қилинадиган тур ва типдаги тола етиштириш жуда муҳимдир. Хитойда ва бошқа мамлакатларда 40 фоизгача тола олинади. Бизда эса мана 10 йил давомида 31,5 фоиздан ошмаяпти. Селекционерлар ваъда беришяпти-ю, лекин уддасидан чиқишмаяпти. Улар вильтга чидамли навни ҳам яратишмади.

I ва II типли тола берадиган ғўза навлари ҳам кам. Уларнинг деярли ҳаммаси биринчи саноат нави ҳисобланган пахтани жуда кам беради. Хўжаликлар бундан миллионлаб сўм зарар кўришмоқда.

Ғўза уруғчилиги жуда ёмон аҳволда. Республика тажрибали кадрларга, уруғчилик хўжаликлари тармоғига эга бўлгани ҳолда ўзини биринчи классли ва юқори репродукцияли уруғ билан таъминлай олмаяпти. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги бу ишга бош-қош бўла олмаяпти. Бу йил уруғчиликда кескин бурилиш юз бериши керак. Республика халқаро бозорга дадил кириб бораяпти. Ташқи алоқалардан фойда олиш учуи маҳсулотнинг сифати юқори бўлиши керак.

Қишлоқ хўжалик фанлари академияси улкан илмий имкониятларга эга. Муҳандисларимиз, технологларимиз ва олимларимиз пахта етиштиришнинг энг яхши чет эл намуналаридан қолишмайдиган замонавий технологияларни яратиш вазифасини биргаликда ҳал этишлари керак.

Далаларда кўкламги ишлар бошланиб кетди. Ҳосилнинг тақдири кўп жиҳатдан баҳорги ишлар ўз вақтида сифатли ўтказилишига боғлиқ.

Хўжаликлар ёнилғи-мойлаш материаллари билан асосан таъминланган. Баҳорги дала ишларини муваффақиятли ўтказиш учун қишлоққа Республика Президенти Ислом Каримов томонидан 20 миллиард сўмлик имтиёзли кредит ажратилган, ҳар томонлама давлат ёрдами кўрсатилмоқда. Олдимизда турган вазифаларни ўз вақтида ва сифатли ўтказиш учун барча шарт-шароит мавжуд.

Бизнинг кенгашимиз умумхалқ байрами — Наврўз арафасида ўтаяпти. Ҳозир бу тантанали кунга тайёргарлик кўриш ишлари тугалланмоқда. Биз бу байрамни қувонч билан нишонлаймиз.

Сўзимнинг якунида сизларга сиҳат-саломатлик, ишларингизда муваффақият тилайман.

ЯКДИЛМИЗ, САФАРБАРМИЗ

ВИЛОЯТ ФАХРИЙЛАРИ ЙИҒИЛИШИДА РЕСПУБЛИКАМИЗ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВНИНГ «ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЎЗ ИСТИҚЛОЛ ВА ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИ», «ЎЗБЕКИСТОН — КЕЛАЖАГИ БУЮК ДАВЛАТ» РИСОЛАЛАРИ ҚИЗҒИН МУҲОКАМА ЭТИЛДИ.

БУГУНГИ кунда дунёнинг 125 га яқин мамлакати тан олган, 65 мамлакат билан дипломатик алоқалар ўрнатган мустақил республикамизда рўй бераётган иқтисодий, ижтимоий ва маънавий ўзгаришлар мустақиллигимиз шарофатидир. Собиқ Иттифоқдаги республикалар орасида биринчи бўлиб президентлик бошқарувини жорий этган Ўзбекистон тараққиёт борасида ўзига хос йўлни аниқ белгилаб олди. У ўзининг ички ва ташқи сиёсат бобидаги фаолияти билан келажаги буюк давлат эканлигини амалда рўй-рост намоён этмоқда.

Ўзбек халқининг ажралмас ҳуқуқи — ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи рўёбга чиққанлиги бу диёрда истиқомат қилаётган миллионлаб кишиларнинг қалбларини ифтихорга тўлдирди. Уларни янгича руҳ ва ғайрат билан меҳнат қилишга истиқлолни мустаҳкамлашга даъват этди.

Ўтган куни вилоят ҳокимлигида вилоят фахрийлари фаолларининг илмий-амалий конференциясини қисқача кириш сўзи билан очар экан, вилоят ҳокими Сайфулла Давирович Сайдалиев ана шу мавзуларга алоҳида урғу берди.

— Ўзбекистон Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг биз учун тараққиёт дастурига айланиб қолган «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисолалари халқимизда катта қизиқиш уйғотганлиги, кишилар уларни синчиклаб ўрганаётганликлари бежиз эмас, — деди у,— одамлар ана шу ўзига хос йўлнинг дастлабки самараларидан баҳраманд бўлдилар. Бу йўлнинг тўғрилигига тамомила ишонч ҳосил қилдилар.

Ҳоким ўз сўзини республика ва вилоят аҳолиси ҳаётидан олинган бир қатор мисоллар билан бойитди. Шундан сўнг Тошкент аграр университети иқтисод факультети декани, қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг мухбир—аъзоси, профессор Балтош Абдалимович Абдалимов муҳокамага қўйилган икки рисола юзасидан маъруза қилди.

Олим Президентимизнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» китоби ҳақида гапирар экан, унда республика ички ва ташқи сиёсати концепциясининг асосий қоидалари баён қилинганини кенг тушунтириб берди. Республика тараққиёти ҳозирги босқичининг ўзига хос хусусиятлари, чинакам мустақил демократик давлат барпо этишнинг принциплари, унинг ташқи сиёсий ва иқтисодий алоқаларининг асослари кенг таърифлаб берилганлиги ҳақида батафсил гапирди.

Маърузачи «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисоласи ҳақида гапириб, ундаги: «Бугун биз бир нарсани аниқ биламизки, вақти-соати келиб, Ўзбекистон давлати росмана куч-қудрат касб этади, ўз бойлигига, ўзига хос ва ғоят мукаммал ҳамда буюк давлат тизимига эга бўлади», дейилган фикрга йиғилганлар эътиборини алоҳида қаратди. Келажаги буюк давлатнинг дастлабки ютуқларидан мисоллар келтирди. Бундай мисоллар эса кам эмас. Жаҳонда нуфузи ортиб бораётган республикамиз эришган самаралардан энг муҳими жумҳуриятимизда бўлганидек, ҳудудимизда тинчлик, осойишталикнинг барқарорлигидир. Ана шунинг ўзиёқ чет эл мамлакатларининг Ўзбекистонга бўлган қизиқишини, ҳамкорлик қилишга интилишини кучайтирмоқда. Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида рўй берган мушкулликларга қарамай, Президентимиз томонидан ҳамма тоифадаги кишиларнинг ижтимоий муҳофазага олиниши, шу жумладан, фахрийлар, ногиронлар, талабаларга кетма-кет кўрсатилаётган амалий ғамхўрликлар ҳурмат ва эъзозига сазовор бўлди. Неча юз минглаб оилаларга уй-жой қуриш, томорқа хўжалиги учун ер ажратилиши эса ана шу ҳурмат-эҳтиром туйғусини мустаҳкамлади.

Ўзбекистон ўз Конституциясида барча миллатлар ҳақ-ҳуқуқини тенг кўрган, ўз ҳудудида яшаётган ҳар бир миллатнинг маданияти, тарихини бойитиб боришга кенг йўл очган республика сифатида ҳам юксак мавқега эга бўлди. Биз яхши англаймизки, ўз иззати ва қадрини билган инсон миллат ажратмайди. Ўз кучи ва келажагига ишонган халқнинг бағри кенг бўлади.

Республикамизда, шу жумладан, Тошкент вилоятида турли миллий маданий марказлар фаолият кўрсатмоқда. Ҳар бир миллатнинг ўз урф-одати, қадимги анъаналарига бағишланган тадбирлари ҳудудимизда истиқомат қилаётган барча миллат вакилларининг умумий қадриятларига айланмоқда. Эндиликда умумхалқ байрами — Наврўз русга ҳам, арман, татар, корейс, уйғурга ҳам бирдек қувонч ва ифтихор бахш этмоқда.

Балтош Абдалимович рисолада Президентимиз фикр юритган экин майдонларининг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, аҳолининг ижтимоий ночор табақаларини ҳимоя қилиш, халқ хўжалигимизнинг ички тузилишини ўзгартириш, хорижий сармояларни жалб этиш, республикада хомашёни қайта ишлаш асосида тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган қўшма корхоналарни ривожлантириш, илғор хорижий фирмалар билан корхоналаримиз ўртасида ҳамкорлик ўрнатиш, тижорат банклари тармоғини ривожлантириш, шунингдек, нарх-наволар борасидаги фикрларида бозор иқтисодиётига ўтишнинг энг муҳим омиллари шарҳлаб берилганлигини қайд қилди.

Конференцияда маъруза юзасидан сўзга чиққан академик Маҳмуд Мирзаев, Қибрай район фахрийлар кенгаши раиси Жўра Хоназаров, Чирчиқ шаҳар фахрийлар кенгаши аъзоси Петр Николаевич Золотарев, Янгийўл шаҳар фахрийлар кенгаши аъзоси Маҳфуза Тулепова, Оҳангарон шаҳар фахрийлар кенгаши раиси Акром Аъзамовлар Президент Ислом Каримовнинг ҳар иккала рисоласи ҳам долзарблиги, ҳаётийлиги ҳамда республикамиз тараққиётининг катта дастури сифатида муҳим аҳамият касб этишини таъкидладилар. Бу китобларни бундан буён ҳам изчил ўрганиб бориш кераклигини алоҳида қайд қилдилар. Шунингдек сўзга чиққанлар ўз жамоаларида фахрийларга, қаровчисиз қолган ёлғиз кексаларга кўрсатаётган ғамхўрликлари, ёшларни, ёш оилаларни тарбиялаш борасидаги иш тажрибалари билан ўртоқлашдилар. Пенсионерларга, умуман, фахрийларга яратилган имтиёзлар, моддий-маънавий ғамхўрликлар учун республика Президентига, Тошкент вилояти ҳокимлигига миннатдорчилик изҳор этдилар.

Фахрийлар ҳозирги мушкул кунларда Президентимиз олиб бораётган оқилона сиёсат билан якдил эканликлари, республикамизни тангликдан халос этиш йўлидаги дастурни рўёбга чиқаришда куч-қувватларини, ёрдамларини аямасликларини, Президент атрофида жипслашажакларини изҳор этдилар.

Конференцияда ногирон кексаларни қўллаб-қувватлаш, уларга меҳр-шафқатли бўлишда оиладаги фарзандлар масъулиятини ошириш, ёшларни ватанпарварлик туйғусини янада кучайтириш, матбуот, телевидениеда тарбиявий ишларни кенгроқ йўлга қўйиш билан боғлиқ бўлган масалалар хусусида ҳам фикр-мулоҳаза юритдилар.

Фахрийлар конференциясида Президентлик девонининг масъул ходими Исмоил Шодмонқулов иштирок этди.

Конференция қатнашчилари Президент Ислом Каримов номига мактуб қабул қилдилар.

КУПОН—ИСТЕЪМОЛ БОЗОРИ ҲИМОЯЧИСИ

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ДАВЛАТ НАЗОРАТИ БОШҚАРМАСИДА

МАМЛАКАТИМИЗДА истеъмол бозорини ҳимоя қилиш жуда долзарб вазифа бўлиб қолди. Бизда нархнаво, айниқса кенг истеъмол моллари, жумладан озиқ-овқат маҳсулотлари нархининг пастлиги шуни тақозо этмоқда. Акс ҳолда мустақил давлатлар ҳамжамиятидан бу ерга ташриф буюраётган кимсалар бундай маҳсулотларни керагидан ортиқча харид қилиб, ўзлари билан олиб кетмоқдалар. Бунинг устига ўзимиздаги ғаламис, шахсий бойлик орттириш учун халқ ҳақига хиёнат қилишдан ҳам тоймайдиган кишилар уларни талон-тарож қилишяпти, чегарадош ва бошқа республикаларга жўнатмоқдалар. Шундай шароитларда истеъмол бозорини ҳимоя қилишнинг барча имкониятларини ишга солишга мажбур бўлинмоқда.

Купонларни жорий қилиш эса шу мақсадга қаратилган муҳим тадбирларнинг бири бўлди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг шу йилинг тўртинчи февралида чиқарган «Ўзбекистон Республикаси истеъмол бозорини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қарори ҳам шуни назарда тутди. Бу муҳим қарор пойтахт вилоятида қандай амалга оширилмоқда? Тошкент вилоят давлат назорати бошқармаси қарорнинг ижросини текширди.

Вилоят ҳокимлиги республика Вазирлар Маҳкамаси ушбу қарорининг бажарилишини таъминлаш мақсадида махсус қарор қабул қилиб, унда истеъмол бозорини ҳимоя қилишга қаратилган бошқа тадбирлар қаторида шаҳар ва туман ҳокимлари, савдо ташкилотлари раҳбарларининг бу қарорни сўзсиз бажарилишини таъминлаш билан боғлиқ бўлган вазифалари белгиланди, бунинг учун улар шахсан жавобгар эканликлари кўрсатилди.

Лекин, текширишда вилоят ҳокимининг бу қарори айрим туманларда тўлиқ бажарилмаётганлигидан далолат берувчи ҳолатларга дуч келинди. Айниқса, бу Пискент туманида яққол кўзга ташланди. Аввало шуни айтиш кераккн, ҳокимлик ушбу қарорни бажариш юзасидан ўз қарорини анча кеч, орадан йигирма тўрт кун ўтгач чиқарган. Бунинг устига унда аниқлик етишмайди, туман ташкилотлари, идоралари раҳбарларининг ушбу қарорнинг бажарилишидаги масъулияти кўрсатилмаган, туман марказий банки зиммасига корхоналар-ташкилотларни купонлар билан ўз вақтида таъминлаш вазифаси юклатилмаган.

Вилоятда, шунингдек барча шаҳарлар ва туманларда Вазирлар Маҳкамаси қарорини бажариш бўйича махсус комиссиялар тузилган. Лекин уларнинг амалий фаолияти талаб даражасида бўлмаяпти, жуда суст ишламоқдалар. Купонларни олиш ва тарқатиш ишларини пухта уюштирмаяптилар.

Бунинг оқибатида меҳнаткашлар купонларни вақтида ололмаяптилар. Бу уларнинг ҳақли таъналарига сабаб бўлаяпти.

Шундай аҳволни кўрсатувчи мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Чунончи, Паркент туман электр тармоқлари корхонаси ишчи-хизматчилари январь ойи учун бериладиган купонни деярли февраль охирларигача ололмаганлар. Текшириш ўтказилган 22 февраль куни Бекобод туманидаги олтита жамоа хўжалигининг биттасида, еттита давлат хўжалигидан биттасида февраль ойига мўлжалланган купонлар тарқатилмаган.

Бекобод шаҳрида ўтказилган текшириш натижасида элликдан ортиқ корхона, ташкилот, кичик ва хусусий корхоналар жамоаларига купон вақтида тарқатилмаётганлиги аниқланди. Ўртачирчиқ пахта тозалаш заводида купон тарқатишда Вазирлар Маҳкамасининг қарорига амал қилинмаётганлиги маълум бўлди.

Савдо ташкилотларида купон билан савдо қилиш бўйича белгиланган тартибни бузиш ҳоллари кўплаб учрамоқда. Улар купон билан сотиладиган маҳсулотларни купонсиз сотиш, купонларни банк муассасаларига топширишда ҳам қоидаларга риоя қилишмаяпти. Масалан, Ўртачирчиқ матлубот жамияти уюшмаси январь ойининг йигирма кунида банкка ҳаммаси бўлиб 10 минг 159 сўмлик купон топширган. Ваҳоланки, у шу даврда қилинган савдо-сотиқдан тушган пулнинг фақат 16,6 фоизини ташкил этган, холос. Бундай аҳвол уюшмага қарашли кўпчилик савдо ташкилотларида ҳам ҳукм сурмоқда. «Наврўз» универсал дўконининг нон ва нон маҳсулотларини сотиш бўлими январь ойининг олтинчи кунига қадар купонсиз савдо қилган.

Бўка шаҳар матлубот жамиятлари уюшмаси қатор савдо дўконларида ҳам бу қоида бузилмоқда. Унга қарашли 6-сонли нон дўкони 10 февраль куни 16,2 минг сўмлик нон сотгани ҳолда 11,8 минг сўмлик купон топширган. Тартибга мувофиқ бир кило грамм нон купонсиз сотилмаслиги керак. Дўкон сотувчилари бу қоидани билишмайди, деб бўлмайди. Жуда яхши билишади, бироқ унга риоя қилишда бефарқликка йўл қўядилар. Акс ҳолда бундай ўзибўларчиликни мунтазам давом эттирмас эдилар. Яна бир куни топширилган купон савдодан тушган пулга нисбатан 7,3 минг сўмлик кам бўлган. Худди шундай аҳвол Паркент тумани нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли 1-сонли нон дўконида ҳам тез-тез содир бўлмоқда. Текшириш ўтказилган 19—22 февраль кунларида купонлар пул тушумига нисбатан 2—3 минг сўм кам бўлганлиги аниқланди.

Қатор савдо ташкилотларида топшириладиган нақд пул билан купонлар ўртасида белгиланган фоиз нисбати таъминланмаяпти. Масалан, Янгийўлдаги «Семурғ» савдо ташкилотига қарашли 21-сонли озиқ-овқат маҳсулотлари дўкони учун январь ойида нақд пулга нисбатан 15 фоиз купон топшириш белгиланган бўлса ҳам бу дўкон раҳбарлиги январь ойи давомида банкка умуман купон топширмаган. Февраль ойининг биринчи ярмида эса топширилган купон пулининг бор-йўғи 0,7 фоизини ташкил этган. Шу савдо ташкилотига қарашли 11-сонли кундалик харид моллари дўкони учун 15 фоиз купон топшириш белгилаб қўйилган. Январь ойида бу кўрсаткич 4,5 фоиз, февраль ойининг 15 кунида янада камроқ — 4 фоиз бўлган.

Худди шундай камчилик Бўка туманидаги Ҳамза матлубот жамиятига қарашли 11-сонли кундалик харид моллари дўконида ҳам содир бўлмоқда. У тушган пулга нисбатан 30 фоиз купон топшириш бўйича зиммасидаги вазифани деярли уддалайолмаяпти. Ҳар ойда белгиланганидан кам топширяпти. Февраль ойининг ўн беш кунида у 10 фоиздан ҳам ошгани йўқ. Купон билан савдо қилиш тартиб-қоидалари вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманларида ҳам содир бўлаяпти. Бунинг устига шундай дўконлар борки, улар учун купон фоизи савдо пулига нисбати умуман белгиланмаган. Янгийўл туманидаги Қовунчи ишчилар ширкатига қарашли 2-сонли дўконда шундай бўлмоқда.

Жойлардаги айрим ҳокимликлар, банк ва савдо идораларининг масъул ходимлари Вазирлар Маҳкамасининг ушбу қарорининг бажарилишини таъминлаш учун зарур чоралар кўришмаяпти. Бу муҳим ишга масъулиятсизлик билан ёндошишяпти, унинг устидан етарли даражада назорат олиб боришмаяпти. Ҳатто савдо ташкилотларига қоидани бузишда кўмаклашмоқдалар. Бундан фойдаланган айрим савдо ходимлари кўзбўямачилик қилишдан ҳам қайтмаганлар.

Бекобод шаҳар марказий банк ҳужжатлари текшириб кўрилганда маълум бўлдики, «Бекободсавдо» ташкилотининг 61-сонли дўкони биргина 27 январь куни купонни инкассатор квитанцияларида кўрсатилганидан 10 минг сўм кам топширган. Худди шу куни 64-сонли дўкон 12,2 минг сўм, 66-сонли дўкон 5,0 минг сўм кам топширган. Оҳангарон шаҳар савдо ташкилотларида февраль ойининг саккиз кунида бундай кам топшириш 645,8 минг сўмни ташкил этган. Янгийўл шаҳридаги 5, 28, 39, 51, 93-сонли дўконлар ҳам купонларни квитанциядагидан ўнларча минг сўмлаб кам топширганлар.

Шаҳар ва туман марказий банкларининг раҳбарлари, улар Вазирлар Маҳкамасининг шу қарорини бажарилишини назорат қилиш бўйича тузилган комиссияларнинг аъзолари ҳамдирлар, бундай нуқсонларнинг олдини олмаётганликлари ва айбдорларга нисбатан чоралар кўриш масаласини кўтариб чиқмаётганликлари кишини ҳайратга солади. Чунки, бу ҳам улар зиммасидаги вазифалар қаторига киради.

Вилоят давлат назорати бошқармаси ходимлари текшириш натижалари бўйича ҳокимликларга маълумотнома ва савдо, банк идораларига талабномалар топширдилар, улар олдига кўрсатилган нуқсонларни бартараф этиш ва айбдорларга нисбатан чоралар масаласини қўйдилар. Мутасадди ташкилотлар буни инобатга олишлари, камчиликларни йўқотиш ва уларнинг такрорланмаслиги учун зарур тадбирларни амалга оширишлари лозим. Бу билан истеъмол бозорини ҳимоя қилишга, ҳозирги вақтда тақчил бўлиб қолган буюмлар, айниқса озиқ-овқат маҳсулотлари фақат республикамиз фуқаролари томонидан харид қилинишига, четга чиқиб кетмаслигига ёрдам берган бўладилар. Ҳозирги иқтисодий таназзул шароитида бу жуда-жуда муҳимдир.

М. МАҲМУДОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

НАФАҚА ТЎЛАНАДИ

«УШБУ мактубни сизлардан ёрдам сўраб ёзаяпман, — деб бошлабди ўз шикоятини Қибрай районидаги «Соҳибкор» кўчаси, 180-уйда истиқомат қилувчи кўп болали она Турсунгул Пирназарова. — Район ижтимоий таъминоти бўлимидагилар менга нафақа беришни негадир тўхтатиб қўйишди. Мазкур идоранинг раҳбарларига неча бор мурожаат қилдим, лекин бефойда. Ўзим 1950 йилдан буён «Правда» жамоа хўжалигида ишлаб келдим. Шунча йиллик меҳнатим ҳаққи-ҳурмати бу борада ёрдам беринглар».

Мазкур шикоят хатини биз Тошкент вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси раҳбарлари ҳукмига ҳавола қилгандик. Яқинда бошқарма бошлиғининг муовини В. Арутюнян имзоси билан жавоб олдик. Унда хабар қилинишича, шикоятда кўрсатилган айрим далиллар тасдиқланган.

Турсунгул она 1990 йилнинг 28 августида қарилик нафақасини тайинлаш учун ҳужжатларини район ижтимоий таъминот бўлимига топширган. 11 йиллик меҳнат стажлари ҳамда 5 нафар фарзандларининг туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳномалар ҳам илова қилинганди. Турсунгул опанинг 1990 йилнинг 1 июлидан тўлиқсиз стаж билан қарилик нафақасига ҳақлари бўлган. Лекин Қибрай район ижтимоий таъминот бўлими ходимларининг ўз вазифаларига лоқайд қараганликлари сабабли уларга нафақа тайинланиши ноўрин равишда рад қилинган. Чунки давлат нафақаларини тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги Низомга асосан тўлиқсиз стаж билан қарилик нафақаси 5 ёки ундан ортиқ фарзанд туғиб, уларни 8 ёшгача тарбиялаган аёллар 55 ёшда камида 5 йил стажга эга бўлишлари шарт.

Йўл қўйилган хатоси учун район ижтимоий таъминот бўлими мудирининг ўринбосари Е. Лимга қаттиқ ҳайфсан берилди. 1990 йилнинг 1 июлидан бошлаб Турсунгул Пирназаровага нафақа тўлаш учун тўлов марказига тегишли кўрсатма берилди.

ИҚТИДОРЛИ ЎҚУВЧИЛАР САРАЛАНМОҚДА

МАКТАБ ўқувчиларининг фанлар бўйича вилоят олимпиадаси ўтказилди. Унда вилоятдаги мактабларнинг 9—10—11 синф ўқувчилари қатнашдилар. Бу йилги олимпиада синовлари тест усулида олиб борилиши иқтидорли ўқувчиларни саралаб, уларни олий ва ўрта махсус ўқув юртларига киришлари учун пухта тайёргарлигини оширади, билимини янада бойитишига ёрдам беради.

Юқори синф ўқувчилари ўзбек тили ва адабиёти, математика, физика, кимё, биология, география, информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари, рус, қозоқ, қирғиз, тожик тиллари ва уларнинг адабиётлари, Европа тилларидан — инглиз, немис, француз тиллари, давлат ҳуқуқи асослари ва ҳуқуқшунослик фанлари бўйича пухта тайёргарлик кўриб, ўзаро билимларини синашди. Бу тадбирга 18 кишидан иборат ташкилий қўмита ҳакамлик қилди. Вилоят халқ таълими бошқармаси ва вилоят муаллимлар малакасини ошириш институти кафедралари ўқитувчилари мана тўрт йилдирки, бу олимпиадаларнинг ташкилий ишларидан тортиб, то моддий жиҳатигача ўз зиммаларига олганлар. Жумладан олимпиада синовларини жойларда ўтказиш, ҳар бир ўқувчини ётоқхона, иссиқ овқат билан таъминлаш, уларни шаҳар бўйлаб саёҳатларга олиб чиқиш масалалари ҳал қилинди.

Халқ таълими вазирлиги ва Адлия вазирлиги ҳомийлигида республикада илк марта давлат ҳуқуқи асослари ва ҳуқуқшунослик фани бўйича синовлар ўтказилмоқда. Унда ғолибликни қўлга киритган ўқувчилар юридик олийгоҳига тестсиз қабул қилинсалар, қолган ўринлардаги тўрт ўқувчи Тошкент юридик коллежига кириш имтиҳонларисиз қабул қилиниши кўзда тутилган.

Бундан ташқари вилоят ва республика олимпиадаси ғолиблари мазкур фанлар бўйича синфдан синфга кўчириш ва битириш имтиҳонларидан озод қилиниши биринчи маротаба амалда қўлланади.

— Бошқарма қошида иқтидорлилар беллашувининг иккинчи босқичи якунланиб вилоят ғолиблари республика олимпиадасига йўл олдилар,— дейди вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғининг биринчи муовини Пўлат Хотамов.— Биз ушбу ғолибларни республика олимпиадасига тайёрлаш мақсадида Вазирлар маҳкамасига қарашли Ғазалкент ёшлар оромгоҳида баҳорги ўқиш ташкил қилдик. Бу ерда 120 нафар ўқувчи ўн кун давомида дам олиб, юқори малакали ўқитувчилар ёрдамида кейинги беллашувларга ҳозирлик кўрадилар, билимларини бойитадилар. Бунинг учун вилоят ҳокимлиги 300 минг, вилоят касаба уюшма қўмитаси эса 270 минг сўм маблағ ажратдилар.

У. МАНСУРОВА.

АҲИЛЛИК БОР ЖОЙДА БАРАКА БЎЛАДИ

ПИСКЕНТ РАЙОНИДАГИ «ПИСКЕНТ» СОВХОЗИНИНГ 5-БЎЛИМИ НЕГИЗИДА ЎТГАН ЙИЛИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАН «ТУРКИСТОН» ЖАМОА ХЎЖАЛИГИНИНГ ДАСТЛАБКИ ОДИМЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛДАГИ РЕЖАЛАРИ

ЯНГИ ташкил этилган жамоа хўжалигининг биринчи ҳисобот йиғилиши... Дастлабки йил якуни таҳлили. Унинг ўтганига ҳам анча вақт бўлди. Лекин, шунга қарамай, ҳисобот йиғилиши қолдирган илиқ таассурот ҳали-ҳамон одамлар қалбини тарк этганича йўқ. У энди нафақат жамоа тарихида, балки унинг аъзолари юрагида ҳам бир умрга муҳрланиб қолиши мумкин. Чунки, мана шу дастлабки ҳисобот йиғилиши бир сўз билан айтганда бозор шароитдаги ҳозирги ўта оғир иқтисодий қийин даврда минг бир ҳижолатда, турли истиҳолалар оғушида ташкил этилган янги жамоанинг тақдирини ҳал этди. Унинг яшаб кетиши аниқ бўлиб қолди.

Ҳисобот йиғилишида иштирок этган район ҳокими, жумҳурият халқ депутати Абдусамад Носировнинг маърузаси хўжалик аъзоларининг ўз жамоалари истиқболига бўлган ишончларини янада мустаҳкамлади.

— Хўжалигингиз ҳали жуда навқирон,— деди ҳоким йиғилишда сўзга чиқиб, — унинг ташкил этилганига эндигина бир йил бўлди. Биринчи йил, биринчи марта ҳамма соҳалар бўйича бутунлай мустақил ҳолда фаолият юритиб кўрдингиз. Бу билан мустақилликнинг ўзига хос масъулиятини ҳам бошдан кечирдиларинг. Мен жамоангизни ота-онаси томонидан вақти-соати келиб эндигина рўзғори бўлак қилиб қўйилган ёш оилага қиёслатим келади. Бундай янги рўзғорли оила аъзоларининг дастлабки кезлардаги ҳолатлари қандай бўлиши ҳеч кимга сир эмас. Иқтисодий қийинчиликлар, ҳаёт изга тушиб кетгунга қадар учрайдиган хатолар —ҳамма-ҳаммасини бир бошдан кечиришга тўғри келади. Шунинг учун буни яхши англаган ота-оналар рўзғорини бўлак қилиб қўйган фарзандларига улар ўзларини тутиб олгунларига қадар кўз-қулоқ бўлиб турадилар. Моддий ва маънавий жиҳатдан қўллайдилар ҳам. Лекин агар таъбир жоиз бўлса сизларни бўлак қилган ота-оналарингиз — «Пискент» совхози бундай кўмакка тайёр эмас эди. Унинг ўзи иқтисодий жиҳатдан аллақачонлар парокандага учраб, буткул ўтириб қолганди. Кўмаклашишга мутлақо қурби етмасди. Ҳатто у сизларни бўлак қилаётганда рўзғорларингизни ҳам бутлаб бера олмади. Ҳайриятки оила бошлиғи —раис, унинг аъзолари, деҳқонлар, соҳибкор ва боғбонлар дастлабки қийинчиликлардан чўчимай дадил ишга киришдилар. Ҳалол меҳнат фаровонликка етаклаяпти. Мана, ўтган йил таҳлили бунга гувоҳ. Энди бу ёш оила, навқирон хўжалик ҳеч шак-шубҳасиз яшаб кетади.

Район ҳокимининг деҳқонча талаффуздаги маърузаси хўжалиқ фаолларининг кайфиятини кўтарди. Уларни қийинчиликлардан чўчимай яна ҳам дадил ҳаракат қилишга руҳлантирди. Сабаби жамоани ташкил этиш билан боғлиқ бўлиб ўтган воқеаларга, дастлабки қишлоқ хўжалик йилида қийинчилик билан қилинган меҳнатга холис баҳо берилди. Бугунги кунда «Туркистон» номи билан фаолият кўрсатаётган мазкур жамоа хўжалиги чиндан ҳам эндигина атак-чечак қилиб қадам ташлаётган райондаги энг навқирон жамоа ҳисобланади. У ўтган йили январь ойида «Пискент» совхозининг 5-бўлими негизида дунёга келди. Тўғриси, қарийб барча ишчи кучини Оқтепа қишлоғи аҳолиси ташкил этадиган бўлим деҳқонларини совхоздан сира ҳам ажралиб чиққилари йўқ эди. Бунинг ўзига хос сабаблари бор. Биринчидан, ҳоким алоҳида таъкидлаб ўтгандай совхоз сўнгги вақтларда иқтисодий жиҳатдан оқсай-оқсай инқирозга учраган, унинг ҳали-вери оёққа туриб олиши ҳам даргумон эди. Бу эса ўз навбатида анчадан буён ишлай-ишлай меҳнатлари муносиб қадр топмаётган бўлим ишчиларини ранжитиб келарди. Бундан ташқари улар истиқомат қилаётган Оқтепа қишлоғи бир вақтлар қурилиш, ободончилик ва яна маданий-маиший жиҳатдан бирмунча ривожланиб қолган, қисқаси уни мустақил жамоа хўжалигига айлантириш учун лозим бўлган барча қулайликлар мавжуд эди. Бўлим ишчиларининг ҳақли талаб ва истакларини ва мавжуд имкониятларни ҳисобга олган ҳокимлик ўтган йили аҳволни узоқ таҳлил қилиб кўргач «Туркистон» жамоа хўжалигини ташкил этишга розилик берди. Янги жамоага ёш бўлишига қарамай кўп йиллар партия ва шўро тизимида ишлаб бой тажриба тўплаган, шу қишлоқдан етишиб чиққан камтарин ва маданиятли инсон Жўрақул Отақулов раис этиб сайланди.

Янги жамоа деҳқонлари ўз фаолиятларини жуда оғир машаққатлар билан бошладилар. Негаки қўлларидан бўлим ишчиларн аҳволини яхшилаш келмаётганига қарамай «Пискент» совхозининг ўша кезлардаги раҳбарлари уларни мустақил хўжалик бўлиб меҳнат қилишларига бор ҳийла-найрангларини ишга солиб қаршилик кўрсатдилар. Саъй ҳаракатларидан наф чиқмагач, янги жамоа хўжалигини бошиданоқ синдириб қўйиш пайига тушдилар. Гапни бўямасдан холис қилиб айтганда техника, ёнилғи-мойлаш қисмларини ва бошқа зарур жиҳозларни бўлиб беришда совхоз раҳбарлари номардларча йўл тутдилар. Эскириб, хизмат муддатини ўтаб бўлган техника турлари янги жамоа ҳисобига ўтказиб юборилди. Раисни олиб юриш учун битта УАЗ енгил автомашина ажратилди. У ҳам қўлдан-қўлга ўтавериб тўкилиб бўлганди. фойдаланадиган ҳоли қолмаганди. Машинани совхоз марказий устахонасидан судраб олиб кетишди. Уни ҳали ҳали эпақага келтириб бўлмаяпти. Мавжуд иқтисодий қийинчиликларни ҳисобга олган раис эса дастлабки йилдаёқ ҳозирги нарх билан бошқа янги енгил машина харид қилишга унамади, қўл остидаги мутахассислари қаторида пиёда юриб иш бошлади.

Илгари совхоз тасарруфидан чиқиб мустақил жамоа хўжалигига айлангач, деҳқонлар ерга барча турдаги қишлоқ хўжалик экинларидан қададилар. Янги боғ ташкил этишга асос солинди. Полиз ва сабзавот майдонлари пайдо бўлди. Аҳолининг қанд ва шакарга бўлган эҳтиёжини қондириш мақсадида 10 гектар ерга район тарихида биринчи марта қанд лавлаги экилди. Шу ўринда ҳалол меҳнат қилишга ўрганган собиқ бўлимнинг оддий ишчиларини мустақил бўлишга фақат яхши ниятда интилганликларини алоҳида таъкидлаш керак. Чунки улар дастлабки кезлардаёқ ҳақиқатан ҳам меҳнатлари кўп йиллардан буён қадрланмай келаётганлигини амалда исботладилар. Бу нарса эрта кўкламдаёқ кўзга ташланди. Даладаги асосий юмушлардан ажралмаган ҳолда ипак қурти парваришлаган заршунослар белгиланган 3800 ўрнига 5728 килограмм сифатли пилла етиштирдилар. Бу кўзда тутилганидан қарийб икки тонна кўпдир. М. Усмонова, С. Норқулов ва Н. Аширбоев сингари пиллакорлар, айниқса, юқори кўрсаткичга эришдилар. Бошқа қишлоқ хўжалик экинларини парваришлашда ҳам деҳқонлар тиним билмай астойдил меҳнат қилдилар. Натижада йиллик самара ҳам кутилганидан зиёд бўлди. Маккажўхори, полиз, сабзавот, ерёнғоқ, беда хашаги тайёрлаш режалари ортиғи билан адо этилди. Айни мавсум, ишлар тиғиз бўлишига қарамай хўжалик устахонасида қурилиш ишлари бошланиб ниҳоясига етказилди. Янги ёнилғи-мойлаш майдончаси ҳам бунёд этилди. Лекин қанча ҳаракат қилинмасин «Пискент» совхози раҳбарларининг техника тақсимоти ва бошқа соҳаларда йўл қўйган адолатсизликлари касридан қутулиб бўлмадн. Эскини ямаб эсинг кетади деганларидек, шалоғи чиққан агрегатлар айни пахта йиғим-терими палласида деҳқонларга қаттиқ панд берди. Қўл теримига жиддий эътибор қилингани ҳисобигагина режадаги ҳосилнинг фақат 90 фоиздан сал зиёди йиғиштириб олинди. Режа У. Алибеков, О. Дўсбеков ҳамда С. Бердалиев сингари бригада етакчилари бош бўлган учта жамоада уддаланди, қолганлар маррага етиб бора олмадилар, ҳисобот йиғилишида мана шу ҳақда ҳам куйинчаклик билан гапирилди, сабаблар рўй-рост ўртага ташланди. Сўзга чиққанларнинг ҳар бирларининг нутқларида келажакка ишонч руҳи яққол сезилиб турди. Айни вақтда жамоада гарчи у ҳали навқирон бўлса-да, қўли калта эканлигига қарамасдан кишиларни қийин шароитда ижтимоий муҳофаза қилишга жиддий эътибор берилаётганлиги алоҳида таъкидланди. Жумладан, раиснинг елиб-югуришлари ҳисобига одамлар зарур озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланмоқда. Уйида қорамол парвариш қилаётганларга шелуха, ем-хашак тақсимланмоқда. Шунингдек, аҳолига жон бошига қараб тез-тез ёғ ва совун тарқатилмоқда. Хўжалик ўтган йили 10 гектарга эккан қанд лавлагисидан 100 тонна ҳосил олиб, уни шартнома асосида қўшни Қозоғистон республикасининг Жамбул шаҳридаги қанд ишлаб чиқариш заводига элтиб топширган эди. Эвазига у ердан бир неча тонна оқ қанд келтирилди. Ҳисобот йиғилиши куни одамлар бу ширинликдан баҳраманд бўлдилар. Бундан ташқари, хўжалик аъзолари ўша куни жорий этилган баъзи бир янгиликлардан ҳам беҳад қувондилар. Жамоанинг уч нафар кишиси, узоқ йиллар собиқ бўлимда ҳам ҳалол хизмат қилган деҳқонлар барчанинг кўз ўнгида тантанали равишда нафақага кузатилдилар. Уларга тўн кийгизилди. хизматлари учун жамоа аъзолари номидан миннатдорчилик билдирилди. Улар бундан кейин ҳам янги таъсис этилган «Фахрий колхозчи» унвони низомига кўра жамоа аъзоси бўлиб қарилик гаштини сураверадилар. «Фахрий»ликлари учун эса уларга нафақа борасида хўжалик ҳисобидан қўшимча моддий ёрдам бериб борилади. Умуман шуни таъкидлаш керакки, «Туркистон»нинг келажаги порлоқ. У эндигина юксалиш йўлига чиқиб бораяпти, ҳадемай, хўжаликнинг Пискентдаги иқтисодий жиҳатдан бақувват ҳисобланган жамоалар қаторига қўшилиб олишига шубҳа йўқ. Бугунги кун кўрсаткичлари шундан далолат бермоқда. Колхозчиларнинг бу йилги режалари эса жуда хайрли. Энг муҳими одамлар ўртасида алоҳида тотувлик, ҳамжиҳатлик ҳукм сурмоқда. Улар бир ёқадан бош чиқариб, астойдил ишга киришганлар. Тинчлик бор жойда эса, албатта, барака бўлади.

Яна бир гап: хўжалик раиси Жўрақул Отақулов иккита олийгоҳни тамомлаган, малакали кадр, оқтепаликлар унга катта ишонч билдириб, ортидан эргашиб меҳнат қилишяпти. Ёш раисни қўллаш керак.

Иброҳим ТОШЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ИЖОД ВА ИШ ҲАМОҲАНГ

Унинг ижодини кўпдан бўён кузатаман. Тошкент, шаҳридаги Низомий номли муаллимлар олийгоҳида ўқиб юрганидаёқ адабиётга ихлос қўйди. Ўша йилларда айрим шеърий машқлари «ҳаваскорлар ижодидан» рукни остида рўзномаларда, шу жумладан «Тошкент ҳақиқати» саҳифаларида эълон қилингани ёдимда. Очиғини айтиш керак, улар ҳали бадиий жиҳатдан анча бўшроқ бўлса ҳам, ҳаётий кечинмалар, табиат манзараларини равон ифодалаши, воқеаларга муносабат билдириши билан эътиборни жалб қиларди.

Йиллар ўтиб, талабаликнинг «олтин даври» ҳам орқада қолди. Ўқишни битирган Ҳамид Норқуловни «Ленин учқуни» газетасига ишга таклиф қилишди. Ана шу рўзнома қозонида қайнаб, қалами пухта журналист сифатида шаклланди. Айни пайтда ижод қилишни давом эттирди. Катта ҳаёт у уйлаганидан кўра ўзгачароқ

эканлигини ҳис этди. Шеърларининг мавзулари кенгайди.

Истеъдодли шоирлар китобларини мунтазам ўқиш, улардан ўрганиш пойтахтда ўтадиган адабий кечалар, анжуманларда қатнашишлар зое кетмади. Бора-бора Ҳамид Норқулов ижодидан намуналар фақат газеталардагина эмас, ёшлар ижодига бағишланган тўпламлардан ҳам жой олди. Ана шу шеърларининг аксариятини у қишлоқ аҳлининг ҳаётини акс эттиришга бағишлади. Қалби юксак инсоний меҳр, оқибат билан жўшган оддий меҳнат кишиларининг руҳиятини ифодалашга интилди.

Назаримда Ҳамид Норқулов ижодида қишлоқ мавзусининг бўртиб туриши, табиат манзараларини яратишга иштиёқмандлик бежиз эмас. У Ўртачирчиқ район газетаси «Машъал»да ишлаганида кучи ва ғайратини она заминга фидойилик билан бағишлаган деҳқонлар турмуш тарзини чуқур ўрганди. Уларнинг шодлигини ҳам, ташвишларини ҳам баҳам кўрди. Ана шу етакчи мавзу, газетада ёзган ранг-баранг мақолаларида, лавҳа ва очеркларида ҳам мужассамлашди.

Шеърият ва журналистлик фаолияти Ҳ. Норқуловдаги софдиллик, ҳалоллик, одиллик ва қаламкашларга хос дадиллик фазилатлари билан бирга ундаги ташкилотчилик, қатъиятлилик, ҳислатларини ҳам рўёбга чиқарди. Худди ана шу фазилатлари истиқболга йўл очди. У район партия қўмитасида йўриқчи, тарғибот бўлими мудири лавозимларида сидқидилдан ишлади. Одамлар юрагидан жой олди.

Ҳозир Ҳамид Жуманович район ҳокимининг муовини. Ҳамон ўша-ўша меҳрибон ва ишчан, ғамхўр ва талабчан. Райондаги катта ўзгаришларда унинг муносиб ҳиссаси бор. Сўнгги йилларнинг ўзида ўнга яқин замонавий мактаблар қад кўтарди, шинам чойхоналар, савдо дўконлари қурилди. Мавжуд тиббиёт муассасалари ёнига барча қулайликларга эга бўлган туғруқхона, райондагина эмас, вилоятда ҳам ягона ҳисобланган ташхис маркази ва бошқа муолажагоҳлар фойдаланишга топширилди. Оналик ва болаликни муҳофаза этишга эътибор ортди. Боғча ва яслилар қиёфаси ўзгариб, тарбияланувчиларга ғамхўрлик кучайди.

Ҳаммадан ҳам шуниси қувончлики, Ҳамид Норқуловга бу лавозим топширилгач ҳам ижодини унутмади. Яқинда ундан қалам тебратиб турибсизми?— деб сўрадим.

— Бўляпти. Ўтган йили китобим чиқди. Сизга совға сифатида олиб қўйганман. Ўқиб фикрингизни айтарсиз, — деди ва «Умр ранги» тўпламини менга узатди. Биринчи китоби билан қутладим. Уни бир неча бор ўқиб чиққач, шу рисола тўғрисида бир газетхон сифатида фикр ва мулоҳазаларимни билдириш истаги туғилди.

Тўпламдан 69 та шеър ўрин олган. Уларнинг аксарияти кишилар қисматига, табиат манзаралари лавҳаларини яратишга, она юрт тупроғини шарафлашга, юксак инсоний фазилатларни тараннум этиш ва улуғлаш мавзуига бағишланган. Бунда муаллиф ўзига хос ўхшатишлардан, бадиий талқинлардан моҳирона фойдаланган.

Осмонда шодлик бор,
осмонда ғазаб,
Шодлиги қуёшдир, ғазаби
чақмоқ.

Юлдузлар кўксини
чамандек безаб,
Тунлари сочига ой солар
тароқ.
Осмонда туйғу бор,
осмонда қўшиқ,
Туйғуси камалак —
қўшиғи ёмғир,
Оппоқ тонг либоси унга
ярашиб,
Тун эса дард берур унга
энг оғир.
Осмонга ўхшайди менинг
юрагим...

Айниқса тўпламдаги «Тўхтасин акага фарзанд тилаб», «Чавандоз дўстларимга», «Далабой аканинг армони», «Фалокат», «Тилла момо», «Эломон аканинг фарзандига васияти» шеърларида аниқ тақдирлар билан боғлиқ воқеалар ўз ифодасини топган. Бу шеърларда инсоннинг инсонга меҳр-муҳаббати, унинг ички кечинмалари қалбдан чуқур ҳис этиш орқали баён қилинган.

Бувимнинг кўзларига
чизилган уруш расми,
Наздимда менга доим
эртакдек туюлади,
Димоққа уриларкан
ҳаётнинг хушбўй иси,
Кўзларимда нур бўлиб,
келажак қуйилади,—

дея ёзади у «Бувимнинг кўзларида» шеърида.

Ҳамид Норқул қишлоқ кишиларининг тотувлиги, энг оғир дамларда ҳам бир-бирига оқибати кучайиб кетиши, мусибатни баҳам кўришини «Кунлар ўтаверди» шеърида рассом чизган суратдай яққол гавдалантира олган.

Хусусан, оиладаги етим қолган болаларнинг каттаси вояга етиб уйланган кунидаги мана бу манзарага эътибор беринг:

Кунлар ўтаверди... энг
катта ўғил
Онасиз ҳовлига жуфт
бўлиб кирди.
Армонли тўйида кўзда
ёш билан
Бир қишлоқ онанинг
ўрнида турди.

Китобда шундай шеърлар борки, қисқа, лўнда, фалсафий мушоҳадаси кенг:

Дунёни кафтимда ушлаб
турибман,
Силкитсам, бошланар
қиёмат қойим.
Ногаҳон зилзила...
англадим шуни.
Дунёнинг кафтида экан-ку
жойим,— деб

талқин қилади шоир «Англаш» шеърида.

Ҳамид Норқулнинг баҳор манзараларига бағишловлари ҳам жозибадорлиги, мумтоз туйғуларнинг ранго-ранглиги билан эътиборга лойиқ. Унинг муҳаббат мавзуидаги юрак сўзлари эса содда. равон, қалбга тез сингади. Жумладан у шундай ёзади.

Ким экан у тоғ лоласин,
Қўлларингга қўндирган.
Ким экан у гул аълосин
Олмоқликка кўндирган.
Майли не гап бўлса бари,
Пинҳон ётар кўнглингда,
Балки гулмас — ишқ
шароби
Турган сенинг қўлингда.

Бундай жозибадор мисралар китобдаги бошқа шеърларда ҳам учрайди. Энди истак шу: ҳар қачон қайси лавозимда ишламасин, ижодда ва ишда астойдил заҳмат чекиб, эл орасида обрў-эътибор топаётган ҳамкасбимизнинг парвози баланд бўлаверсин. «Умр ранги»га йилма йил янги-янги жилолар қўшилаверсин.

Сандвали ҲАСАНОВ.

ЗАМОН ТАЛАБИДАГИ ИШ УСЛУБЛАРИ

Икки томонлама ҳамкорлик бўлсин

Сирасини айтганда кейинги вақтларда хунук воқеаларга кўп дуч келяпмиз. Фалончини куппа-кундуз куни ечинтириб кетишибди, фалон маҳалладаги фалончини уйига ниқобли одамлар кириб, бор-йўғини қўрқитиб олиб кетишибди. Фалончининг отини, фалончининг бузоғини ўғирлаб кетишибди, деган ноҳуш хабарлар кўп эшитиладиган бўлиб қолди. Одамлар жиноятчиликнинг илдиз отаётганидан қанчалик безовта бўлишса, бундай иллатларнинг пайини қирқиш учун кураш кучаяётганлигидан шунчалик хурсанд бўлишмоқда.

Хўш, айни шундай бир вазиятда тинчлик, осойишталикни барқарор қилиш кўпроқ кимга боғлиқ? Бунда юкнинг оғири милиция ходимларига тушмоқда. Тошкент районида ҳам бу масалага эътибор кучаймоқда. Жамоат тартибини сақлаш, ножўя ҳатти-ҳаракатларнинг олдини олиш учун амалий чоралар кўрилмоқда, салбий ҳодисаларга қарши кураш кескин тус олмоқда, янги-янги тадбирлар ишлаб чиқилмоқда. Ана шундай тадбирлардан бири жойларда участка инспекторларини аҳоли иштирокида аттестациядан ўтказишдир. Бу эса ички ишлар ходимларининг кенг меҳнаткашлар оиласи билан ўзаро яқинлиги ва ҳамкорлиги мустаҳкамланади.

Куни кеча райондаги Калинин номли қишлоқ кенгашида бу ҳудудга бириктилган катта нозир, ички ишлар майори Адҳам Содиқов, шунингдек офицерлар Ҳусниддин Аёзов, Ҳамидулла Собировларни аттестациядан ўтказиш йиғилиши бўлиб ўтди.

Қишлоқ кенгаши ҳудудида бир неча жамоа хўжалиги, бир неча ўрта мактаб, ётоқхоналар, турли ташкилотлар бўлиб, 20 мингдан кўп киши, салкам 3 минг хонадон яшайди.

Участка катта нозири Адҳам Содиқов кейинги бир йилда Калинин қишлоқ кенгаши ҳудудида бўлиб ўтган жиноий ишлар, уларнинг сабаблари, олдини олиш тадбирлари ва бу йилги режалари ҳақида гапирди, саволларга жавоб берди.

Маҳаллалардан келган фаоллар саволлар бериш билан бирга тинчликни сақлаш, жиноятни кескин камайтириш юзасидан ўз таклиф ва мулоҳазаларини билдирдилар.

Ўтган йили ҳар бир маҳаллада тинчликни сақлаш учун навбатчилик ташкил этилди ва бу кўнгилсиз воқеаларни анча камайтирди. Шубҳали машина, одамлар пайдо бўлса, маҳалла аҳолиси дарров милиция нозири бошчилик қиладиган навбатчилик гуруҳига етказади. Улар ўша жойга етиб келишади. Бу тадбир жуда яхши натижа бермоқда. Одамлар ҳозир илгаригидек ўзларидан қўрқиб кўрмаганга олиб кетмайдилар. Бундан ташқари кўпчилик уюшган ҳолда иш олиб боришга ўрганмоқда.

Аттестация ўтказиш тадбирида қатнашган маҳаллалар қўмиталари раислари ва фаолларидан сўзга чиққан Ҳоким Азимов, Йўлдош Ғаффоров, Расул Азимов, Мирилла Қудратов, Қўчқор Аҳмедов ва бошқалар бу илғор тажрибаларни давом эттириш ва жойларда тинчликни сақлаш, аҳолининг осойишта яшаши учун ички ишлар органлари томонидан яна нималар қилиш кераклиги тўғрисида мулоҳазаларини билдиришди. Юз берган камчиликларни танқид қилишди ва уларни бартараф этиш йўллари ҳақида ҳам фикр юритилди. Айниқса, ички ишлар органлари билан аҳоли ўртасида ўзаро ҳамкорликни кучайтириш зарурати таъкидланди.

Б. ПУЛАТОВ,
Тошкент райони.

● Кўчат экинг, боғ қилинг

АЙНИ ПАЙТИ

Баҳорнинг биринчи ойи иккинчи ўн кунлиги ҳам ниҳоясига етмоқда. Деҳқонларнинг қўли қўлига тегмай қолди. Боғбонлар ҳам енг шимариб ишга киришдилар. Ҳамма ерда ўлкамизни боғ-роғларга айлантириш учун оммавий ҳаракати кучайиб кетди. Мухбиримиз Р. Р. Шредер номли мевачилик, узумчилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси илмгоҳи директори Маҳмуд Мирзаев билан учрашиб, суҳбатлашди.

— **Аввало бу йилги мавсумга қандай тайёргарлик кўрилгани ҳақида гапириб берсангиз.**

— Жумҳуриятимиз мустақиллигини мустаҳкамлашга амалий ҳисса қўшиш учун астойдил бел боғлаб, алоҳида масъулият билан тайёргарлик кўрдик. 25 хил мева турлари 123 навидан салкам 14 миллион туп, узумнинг хўраки, майизбоп ва бошқа турлари 35 хил навларидан 15 миллион туп, шунингдек, 2 миллион туп гул кўчатларини ҳозирлаб қўйган эдик. Айни кунларда бу кўчатлар қизғин сотилмоқда. Агар улар расамади билан экилиб, яхши парвариш қилинса, 50 минг гектар майдонда янгидан боғ-роғларни ташкил этган бўламиз.

— **Бу ҳазилакам иш эмас, энди ҳамма гап бу кўчатларни харид қилиб олиб, экилгач, юз фоиз тутиб кетишига эришишдадир. Бунинг учун нималарга эътибор бериш керак?**

— Энг аввало ишнинг вақти — омади деганларидек, тезроқ экиб олиш муҳимдир. Узумни-ку, биринчи майгача экса бўлади, лекин мевали дарахт кўчатларини узоғи билан 15 апрелгача экиб олиш афзалдир.

— **Ўзингиздан қолар гап йўқ, ҳозир бозор иқтисоди. Ҳар ким ҳам қайси ишга қўл урмасин, иложи борича сарф-ҳаражатни камайтирсам, дейди. Шу маънода оладиган бўлсак, уруғдан экиб кўкартирилган кўчатлардан ҳам фойдаланса бўладими?**

— Шафтолининг айрим навлари, дейлик, оқ шафтоли, луччак, анжир шафтолилар уруғидан чиққан бўлса уларнинг меваси ота-онасини қайтаради. Демак, бундай кўчатларни экиш мумкин. Лекин бошқа уруғли, данакли меваларда бундай хусусият йўқ. Албатта, пайванд қилинганларидан экиш керак.

— **Одамлар орасида, агар гилос тоғ олчасига уланган бўлса бундай кўчат сувли ерга экилгач, тез қуриб қолади. Узоқ яшамайди, деган гап юради.**

— Нима демоқчи эканлигингизни тушундим. Ҳақиқатан ҳам бизда гилос кўчатларининг маълум қисми учун тоғ олчалари пайвантаг қилиб олинади. Лекин бундай усулда тайёрланган кўчатлар ҳисобда бўлади, алоҳида майдонларда ўстириладн ва тайёр бўлгач фақатгина тоғ зоналарида экиш учун жўнатилади. Пастки зоналарга экиш тавсия этилмайди. Пастки зоналарга эса олча дарахти пайвантаг учун асос қилиб олинган гилос кўчатлари экилади. Демак, ҳеч қандай ҳавотирланиш, иккиланиш учун асос йўқ.

— **Негадир нок кўчатлари яхши ривожланиб кетмайди. Кўп ҳолларда мужмағил бўлиб ўсади.**

— Бунда айб боғбондадир. Аввало нокни қандай ерга экилиши ва парвариш қилиш агротехникасини яхши билиб олиш керак. Тажрибадан маълумки, нок дарахти серсув, иложи бўлса ён-атрофидан сув оқиб турадиган кучли ерга экилиши зарур. Ана шунда яхши ўсади, касалланмайди.

Бундан ташқари ҳар йили ортиқча шохларини бутаб, кесиб, қисқартириб туриш шарт. Яна бир гап. Нокни кунгай жойга эмас, ярим соя тушиб турадиган ерга эккан маъқул. Чунки бу мева дарахти ҳаддан ташқари иссиқни ёқтирмайди. Сал кун исиб кетса ҳам касалланади.

— **Айримлар пастак бўлиб ўсадиган мева кўчатларини томорқа шароитида ўстириш яхши наф келтирмайди, дейишади.**

— Бу гап нотўғри. Агарда агротехникасини билсангиз, пастак мева кўчати яхши ҳосил беради. Унинг ўсиши, ҳосил тугиши, йирик-йирик ва сифатли бўлишини, энг муҳими мевасини узиб олиш қулайлигини кўриб ўзингиз ҳам хурсанд бўласиз. Бу мева дарахти учун ҳам ер кучли бўлиши керак. Новдаларини янгилаб, саралаб, сийраклаштириб туришдан эринмаслик керак. Ана шунда ичига офтоб тушиб туради. Кейин пастак бўлиб ўсадиган мева кўчатларининг ҳам ҳар хил нави бор. Томорқа учун ўртабўй бўлиб ўсадганларини экишни тавсия қиламиз.

— **Ҳаваскор боғбонларга яна қандай маслаҳатларингиз истакларингиз бор.**

— Кўчат экиш, боғ яратиш ота-боболаримиздан қолган удум. Хайрли, савобли иш. Ҳосилидан ўзингиз ҳам, қўни-қўшнингиз, қариндош-уруғингиз ҳам баҳраманд бўлади. Ортганини эса бозорга олиб чиқиб сотасиз. Ана шу удумни тўла тиклаш вақти келди. Лекин боғ яратишга асло пала-партишлик билан муносабатда бўлманг! Тўғри келган кўчатни режасиз эксангиз меҳнатингиз зое кетиши мумкин! Шунинг учун ерингизнинг, томорқангизнинг шароитини, имкониятини ҳисобга олиб, танлаб, саралаб, билиб, келгусини кўзда тутиб кўчат экинг. Шундай боғ яратингки, у ерда оз-оздан бўлса ҳам меванинг ҳар бир туридан, эртакиси, ўртагиси, кечкисидан ҳам бўлсин. Қандай ёрдам керак бўлса, аямаймиз.

— **Фойдали суҳбатингиз учун раҳмат!**

Суҳбатдош Н. РИХСИЕВ.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

● РОССИЯ Федерацияси халқ депутатлари навбатдан ташқари съездининг якунлари чет эл оммавий ахборот воситаларида кенг шарҳланмоқда. Бельгияда чиқадиган «Де Морген» рўзномаси Б. Ельцин 1991 йил июнида ҳокимият тепасига келганидан буён съездда энг жиддий муваффақиятсизликка учради, деб ёзди. Буюк Британия расмий доиралари ошкора айтилмаётган бўлса-да, лекин, хусусий тарзда ҳукуматга яқин арбоблар ўзларининг шахсий тахминларини баён қилмоқдалар. «Санди таймс» рўзномасининг ёзишига қараганда Б. Ельциннинг ўзини сақлаб қолишига бўлган имкониятлари тобора камайиб, энг паст даражага тушиб бормоқда. Польша оммавий ахборот воситалари ҳам Б. Ельциннинг истиқболини унча яхши тусларда тасвирламайди. Польша миллий телевидениеси навбатдан ташқари съезд Б. Ельцинни сиёсий авантюризмда айблади, деб таъкидлади.

● АМЕРИКА Қўшма Штатлари мудофаа вазири Л. Эспин Россия — Америка ҳарбийлари ўртасидаги мулоқотларни кенгайтириш тўғрисидаги фикрни қўллаб гапирди. Эн-би-си мухбири билан қилган суҳбатида мудофаа вазири Россия ҳарбийлари билан ўрнатиладиган алоқалар келажакда армия муҳим роль ўйнашлигини назарда тутсак, бизнинг фикримиз қандай эканлиги равшан бўлади, деди.

● ГФЖ ички ишлар вазири Рудольф Зайтерс маълумотларига асосланиб «Вельт» рўзномаси яқинда хориждан келаётган муҳожирларга тааллуқли мақола босиб чиқарди. Унда айтилишича, шу йилнинг дастлабки ойида Германия Федератив Жумҳуриятига 6400 киши ноқонуний равишда кириб олишга муваффақ бўлган. Бу эса 1992 йилнинг январь ойидаги кўрсаткичдан икки баробар кўпдир.

● ҲИНДИСТОННИНГ Бомбей шаҳрида бўлиб ўтган яқиндаги фожиа ҳаммани ларзага солди. Ўтган жума куни Махараштра штати пойтахти Бомбейда бўлиб ўтган кучли портлашлар натижасида жуда кўп одам ҳалок бўлди ва жароҳатланди... Иш куни баайни қизиган пайтда шаҳарнинг турли одамлар билан гавжум ҳудудларида 30 маротаба портлаш бўлди. Қонхўр жаллодлар қонга «ташна» эканлар чоғи, бомбалар одамлар ниҳоятда кўп тўпланадиган жойлар — бозорлар, автотранспортлар тўхтайдиган жойлар, меҳмонхоналарнинг майдонлари, «Эйр — Индия» авиакомпанияси залларига жойлаштирилган экан. Натижа даҳшатли бўлди: 300 киши ўлди, 2 минг кишидан ортиқ фуқаролар жароҳатландилар ва мажруҳ бўлиб қолдилар. Ҳиндистон бош вазири Нарасимха Рао фожиадан сўнг дарҳол Бомбейга етиб келди. У дастлабки баёнотидаёқ, қотиллар, албатта, топилади ва қўлга олинади, деб айтди.

● ХИТОЙ Халқ Жумҳуриятида Мао Цзедун таваллудининг 100 йиллигига жуда катта ҳозирлик кўрилмоқда. Киносанъаткорлар «доҳий»га бағишлаб бир нечта бадиий ва телевизион фильмлар ишлаб чиқаришни мўлжаллаб турибдилар. «Чжунго жибао» рўзномасининг таъкидлашига қараганда, юқорида айтилган фильмлар «буюк доҳий» туғилган кун — 26 декабргача экранларга чиқиши лозим. Мазкур фильмларда Мао Цзедуннинг узоқ йиллар давомидаги фаолияти, 1936 йилда америкалик журналист Эдгар Сноу билан бўлган учрашуви ва бошқа воқеалар акс эттирилади. Мао Цзедун ролида саккиз нафар актёрнинг ўйнаши мўлжалланмоқда. Улар орасида ҳозиргача доҳий сиймосини ўйнаб келган Хитой кинематографияси «юлдузи» Гу Юе ҳам бор.

● ИСТАМБУЛДА чиқадиган «Таржимон» рўзномасининг бир мақоласида айтилишича, Туркия Республикаси хавфсизлик маҳкамалари собиқ Совет Иттифоқидан келган фоҳишаларни мамлакатдан қувиб чиқариш тадбирларини ниҳоясига етказди. Суюқоёқлик билан пул топиш илинжида Туркияга келган 200 нафар аёл орқаларига қайтарилди.

● ПИВО Голландияда истеъмол қилинадиган ичимликлардан бири сифатида ўз мавқеини сақлаб турипти. Пивога бўлган талаб йилдан-йилга ортиб бораяпти. Голландия пиво тайёрлаш марказий идораси ходимлари томонидан ўтказилган умумий сўров ва тадқиқот натижаларига қараганда, ўтган йили аҳоли жон бошига ўртача 90,2 литр пиво ичилган. Бу 1991 йилдаги истеъмол даражасидан 1,7 литр кўпдир. Пиво ишлаб чиқариш 1992 йилда 1 миллион декалитр ортиб, жами 20,7 миллион декалитрга етказилди. Унинг 7,5 миллион декалитри хорижий мамлакатларга сотилган.

ХОРИЖДА ИШЛАСАК БЎЛАДИМИ?

Ўзбекистон меҳнат вазирлиги халқаро алоқалар бошқармаси бошлиғи Саидкомил Саидназирхонов бу саволга «ҳа» деб жавоб бермоқда. С. Саидназирхоновнинг таъкидлашича, республика меҳнат вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан ҳамкорликда ишчи кучини экспорт қилишни тартибга соладиган ҳужжатни тайёрламоқда.

Вазирлар Маҳкамаси бу ҳужжатни қабул қилгандан сўнг, дея таъкидлайди С. Саидназирхонов, хорижда ишловчи меҳнаткашлар фаолияти билан бевосита шуғулланадиган республика маҳкамасининг иш бошлашига имконият туғилади.

Маҳкама хорижда ишлашни хоҳловчи фуқаролардан ариза қабул қилиш, қайд этиш, чет элда иш излаш, хорижий ёлловчилар билан музокаралар ўтказиш, тил ўрганиш курсларини очиш ва бошқа кўп ишларни амалга оширади.

Меҳнат вазирлигидаги юқори мартабали ходимнинг фикрича, Ўзбекистоннинг ўтган йили халқаро меҳнат ташкилотига аъзо бўлиши бизга қўл келади. Масалан, хорижий хўжайин ўзбекистонлик ёлланувчини меҳнат битимида кўрсатилмаган бошқа ишларга жалб қилишга, маошини ўша мамлакатдаги энг кам иш ҳақига нисбатан камайтиришга ҳақи йўқ.

С. Саидназирхоновнинг шаҳодат беришича, яқинда Тошкентда ишчи кучини ёллаш билан шуғулланадиган Саудия Арабистонидаги «Исмоил хорун Деҳлавий» корпорациясининг ваколатхонаси очилади. Арабистонликлар хизмат кўрсатиш соҳасида ишлаш учун 200 ўзбекистонлик билан битим тузиш ниятидалар. Буни қаранг-ки, бу 200 ўринга 1,5 минг даъвогардан аллақачон ариза ҳам тушибди.

Т. НУРМУҲАМЕДОВ,
(ЎзА мухбири).

● ҲАМЗА номидаги академик драма театри ижодий жамоаси яқинда «Йодирабегим» спектаклини саҳналаштириб томошабинлар ҳукмига ҳавола этди. Буюк ўзбек шоираси сиймосини Ўзбекистон халқ артисти Гулчеҳра Жамилова ижро этмоқда. Суратда: спектаклдан кўриниш.

А. ТЎРАЕВ сурати.

СЎРАГАН ЭДИНГИЗ

Саволларингизга «Тошкент ҳақиқати» муҳарририяти ҳузуридаги жамоатчилик кенгаши аъзоси, ҳуқуқшунос А. Ҳасанов жавоб беради:

САВОЛ: Биз хизматчи сифатида тез-тез сафарда бўлиб турамиз. Сафар харажатлари ҳақида янги қоида бор деб эшитдик. Маълумот берсангиз.

К. МУРОДОВ, Р. ҲАМИДХЎЖАЕВ, Ш. ОБИЛОВ.
Тошкент шаҳри.

ЖАВОБ: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 1 февралдаги 34-Ф сонли фармойишига биноан 1993 йилнинг январидан эътиборан сафарга юборилган ходимлар учун кунлик турар-жой ҳаражатлари бирмунча кўпайтирилди.

Сафар ҳаражатлари энг кам иш ҳақининг қуйидагича коэффициенти миқдорида тўланиши белгиланади:

— ҳамдўстлик мамлакатлари пойтахтларига сафарга юборилганларнинг бир кунги ҳаражати — 0,08, яъни 200 сўм;

— бошқа шаҳар ва аҳоли пунктларига сафарга юборилганлар учун кунлик ҳаражат — 0,06, яъни 150 сўм.

Турар жойларни ёлловчилар учун йўл ҳаражатлари (бориш ва келиш) учун ҳақ амалда қилинган ҳаражатлар доирасида (люкс хоналардан ташқари) тасдиқловчи ҳужжатлар асосида тўланади.

Турар жойни ёллашни тасдиқловчи ҳужжат тақдим қилинмаган тақдирда ҳамдўстлик мамлакатлари пойтахтларига сафарга борганларга турар-жой ҳаражатлари 1 кун учун 75 сўм миқдорида, бошқа жойларга юборилганлар учун 50 сўм миқдорида тўланади.

САВОЛ: Мен яқинда нафақа ёшига тўламан. 1958—61 йилларда ишлаган иш стажим сақланган эмас. Фақат касаба уюшмаси ҳужжатида кўрсатилган. Ижтимоий таъминот бўлими ҳужжатлар йўқ экан, деб стажни 3 йил кам ҳисобламоқчи.

А. ТУРДИЕВ,
Тошкент шаҳри.

ЖАВОБ:— 1990 йил 12 сентябрида чиқарилган 369/16—52 сонли нафақа тайинлаш учун меҳнат стажларини тасдиқлаш тартиби тўғрисидаги Низомнинг 4 бандига асосан меҳнат стажини тасдиқловчи асосий ҳужжатлар бўлмаган тақдирда иш стажини тасдиқловчи ҳужжат сифатида касаба уюшмасининг аъзолик билетида қайд қилингани қабул қилиниши мумкин. Касаба уюшмаси аъзосининг ҳисоб карточкасига асосан тасдиқлаш мумкин.

Демак, сиз ҳам бундай тартибдан фойдаланишингиз мумкин.

САВОЛ: Менинг жияним болаликдан ногирон ҳисобланади. Айтингчи, унга ижтимоий нафақа тайинланиб, тўланиши қонунда белгиланганми?

С. ҲУСАНОВА,
Оҳангарон шаҳри.

ЖАВОБ: Амалдаги қоидага биноан болаликдан ногирон бўлиб, давлат таъминотидаги мактаб-интернатларда (болалар уйларида) яшаб ўқисалар, уларга ижтимоий (социал) нафақа тўлиқ тўланади. Кўрсатилган нафақалар аслида ишламаётган ногирон фуқароларга тайинланади ва тўланади. Бироқ, ногирон болалар ишлаган тақдирда ҳам нафақа тайинланади ва тўланади.

● Президент фармонлари ижросини текширамиз

АЧЧИҚ САБОҚ

ЭЛ-ЮРТ тинчлигига ҳеч нарса етмайди. Бусиз на истиқлолни мустаҳкамлаб ва на истиқболга эришиб бўлади. Президентимиз И. А. Каримовнинг фармонлари, ҳукуматимизнинг қарор ва кўрсатмалари аввало ана шу муштарак ғоя ва эзгу мақсадга қаратилган. Зотан, ҳар қандай қарор ё кўрсатманинг кучи, обрўси биринчи галда унинг ижросига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бунинг учун эса жойларда ижро ва назорат ишлари билан шуғулланувчи тегишли давлат маҳкамалари ва ташкилотлари масъулдирлар.

БЎКА районида Президент фармонлари ва ҳукумат қарорларини турмушга изчил тадбиқ этиш йўлида кўплаб ҳайрли тадбирлар амалга оширилмоқда. Район прокурори, адлия маслаҳатчиси Нурали Эргашевнинг ташаббуси ва бевосита раҳбарлигида прокуратура, ҳокимият, милиция, миллий хавфсизлик комитети, матлубот жамияти ва газета муҳарририяти билан ҳамкорликда ишчи гуруҳи ташкил этилган. У узоқ даврга мўлжалланган амалий дастурга эга.

Ўтган йили назоратчи гуруҳ жуда фаол ишлади. Район бўйича 76 жойда текшириш ўтказилди. Текширишларнинг кенг қамровлилиги, ҳамма соҳага кириб борилганлиги, айниқса, диққатга сазовордир. Жамоа ва давлат хўжаликларида ижарачиларининг шартнома бўйича қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришдаги кўзбўямачиликлари, чорвачиликдаги нафси бузуқлик, ер қонунларини менсимаслик, уй-жой ва томорқа ерларини хусусийлаштириш тадбирларини пайсалга солиш, умумий овқатланиш корхоналари ҳамда бозор-ўчар ишидаги найранглар, атроф-муҳит муҳофазасига совуққонлик билан муносабатда бўлиш, купон муомаласидаги чалкашликлар ва ҳоказолар муросасиз назоратчилар кўзини шамғалат қилаолмади.

Қонунчиликка ҳилоф ишларнинг аксарияти ижарачилар томонидан содир этилган. Бу ҳол аввало келишилган шартнома бўйича қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш мажбуриятларининг бажарилмаслиги ва давлат режаларининг барбод бўлиши, ер майдонларидан қонунга зид равишда фойдаланиш билан узвий боғлиқдир. Райондаги «Кўкорол», «Бўка» давлат хўжаликлари, Тимирязев, Жамбул, Азаматов номли жамоа хўжаликлари ва кўпгина бошқа жойларда ўтказилган текширишлар ана шундай жиноятларни фош этди, мўмай пул ишлаб қолишни умид қилган кўкнори хаёл, ношукур кимсаларнинг нафсини тийиб қўйди.

Вақтида ишлов берилиб, ботма-бот тозалаб турилмаган далани бегона ўт босади. Ҳаётда ҳам худди шундай. Қаерда назорат, йўриқ сусайса ўша ерда, шубҳасиз, баҳор ёмғирига бодраб чиққан қўзиқориндек нафсибузуқлик, ғаламислик ғаровдек ғовлайди. «Кўкорол»да худди шундай бўлди. Баҳор бошланиб, шартномада белгиланган экинлар учун ҳали жўяклар олинмай туриб, дала ўртасида қўлини белига тираб кеккайма ғоз «ғумак»лар пайдо бўлди. Белгиланган ерларга шартлашилгандаги керакли экинлар экилмади. Асосий ер майдонлари «қисқариб» кетганига қарамай, қолган сабзавот далаларидаги экинлар парвариши ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйилди.

Вақтни нуҳталаб, ушлаб туриб бўлмайди. Ҳаш-паш дегунча куз ҳам кириб, у хирмон бошида тиз чўкди. Олтин кузнинг катта човлиси жиғилдони ўпқон ижарачилар етиштирган ҳосил чўғига ҳатто ярим ҳам бўлмади. Ҳисобдон фаслнинг бу имтиҳонидан назоратчилар ҳам хабардор бўлиб туришган экан, дарҳол можаро устига етиб келишди. Имтиҳон тугар-тугамас, сўроқ бошланди.

Қилмиш-қидирмиш, деб худди шуни айтадилар. Унинг оқибати хунук, ўкинчли, оғриғига чидаш беришнинг ўзи бўлмайди. «Кўкорол» давлат хўжалигидан 15 нафар ижарачи ана шундай куйга тушди. Уларнинг номи қора рўйхатга тиркалди. Давлатга етказилган зарар ундирилди. Жами жарима 212.200 сўмни ташкил этди. Давлат хўжалигининг иккинчи бўлимидан У. Ҳакимқулов 70 минг, С. Темиров — 21 минг, О. Раҳимов — 14 минг, тўртинчи бўлимдан Х. Сарсонбоев — 45 минг нақд пул тўлаб анча ховурларидан тушишди. Ҳаром-хариждан заррача ҳазар қилмаган юқоридаги нафси бузуқларга ҳомийлик қилган иккинчи бўлим бошқарувчиси Қ. Қозоқбоев эса ўз вазифасидан олиб ташланди.

Кўпнинг ризқ-рўзи, насибасини «туя» қилишда Азаматов номли жамоа хўжалигининг чапдаст ижарачилари кўкороллик ўз ҳамкасбларини доғда қолдириб кетишди. Давлатга етказилган зарар жами 268 минг 157 сўмни ташкил этди. Начора, емоқнинг — қусмоғи бор, деганлар. Ҳалол билан ҳаромнинг фаҳмига етмаган 18 нафар ижарачига жарима солинди. Шулардан Бахтиёр Пардаевдан жамоа ғазнасига 36952 сўм, Шуҳрат Маматовдан — 36793 сўм, Раҳим Эргашевдан — 33531 сўм, Зокир Мўминовдан — 24030 сўм, Рустам Исаев, Комил Каримов ва Собир Жияновларнинг ҳар биридан 18 минг сўмдан жарима пули ундирилди. Улар ўзларига ажратилган ерларга помидор, картошка, полиз, сабзи, пиёз ва қанд лавлаги экиб мўл ҳосил етиштириш ўрнига деҳқончиликнинг бошқа даромадли соҳаси билан машғул бўлдилар. Ерёнғоқ ва бошқа экинлардан тоғ-тоғ хирмон уюлдию режадаги экинлар аросатда қолиб кетди, халққа зарур миқдордаги сабзавот ва полиз маҳсулотлари етказиб берилмади.

Райондаги Тимирязев номли жамоа хўжалигида ҳам худди ана шундай аҳволга дуч келинди. Текшириш пайтида 33 нафар пудратчи шартнома шартларини қўпол равишда бузганлиги аниқланди. Қонун ҳукми қатъий, у муросасозликни ёқтирмайди. Эгри йўлга тойиб кетган ижарачилар айбларига иқрор бўлишди, жамоа хўжалиги кассасига 108 минг 656 сўм жарима тўлашди. Уларга бериладиган 45 минг 307 сўмлик маош пули ушлаб қолинди, қолган 63 минг 349 сўм жарима пулини ёнларидан тўлашди.

1992 йилда ўтказилган текширишлар пайтида 38 та қонунчиликни бузиш ҳоллари қайд қилинди. Шулардан 26 тасига маъмурий, 8 тасига моддий чора кўрилди, 37 тасига эса, ёзма равишда сўнгги огоҳлантириш эълон қилинди. Бу — вилоятимиздаги бошқа район ва шаҳарлардаги иш кўламига солиштирилганда энг юқори кўрсаткичдир.

Шу ўринда ҳақли бир савол туғилади. Қонунчиликнинг бузилишига сабаб нима? Унинг олдини олиш мумкин эмасмиди? Рўй-ростини айтганда, олдини олиш мумкин эди, ҳатто бу шарт эди. Аммо минг бор афсуски, юқорида номлари санаб ўтилган ва бу ерда эслан-маган бошқа кўпгина хўжаликлар, корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари халқ ва давлат олдидаги ўз масъулиятларини унутиб қўйишди, уларда ташаббус, шижоат етишмайди. Лоқайдлик, ўзибўларчилик кайфиятига берилиш хунук оқибатларга, муқаддас қонунларимизнинг бузилишига олиб келди.

«Яшасанг ҳаётда покдомону тинч, сенга бегонадир шаккоклик, ўкинч» деганларидек, виждонан, ҳалоллик ила қилинган иш, қўйилган қадам ҳамиша яхши самара беради. Ўйлаймизки, юқоридаги бироз нордон танбеҳлар кўпчиликка сабоқ бўлса, ажаб эмас.

Насрилла
ҲИКМАТУЛЛАЕВ.

ЎРТАЧИРЧИҚ ХАБАРЛАРИ

ТЎЙТЕПА марказидаги уч қаватли алоқа бўлими биноси олтмишинчи йилларда қурилиб фойдаланишга топширилган эди. Бу ерда баъзи алоқа аппаратлари эскириб, ишга яроқсиз бўлиб қолди. Район ҳокимлиги маҳаллий бюджетдан 5 миллион сўм ажратиб, Литвадан турли ёрдамчи мосламалар келтирилишида кўмаклашадиган бўлди. Ана шу асбоб-ускуналар ўрнатилса, Тўйтепа шаҳрининг 2,5 минг аҳолиси алоқа хизматидан баҳраманд бўлади.

РАЙОН марказий касалхонаси қошида яқинда янги пуллик хизмат кўрсатиш бўлими очилди. Ф. Абдуллаев раҳбарлик қилаётган бу бўлимда беморларга қулай шароитлар муҳайё этилган. Уч ярим минг сўм пул ўтказган беморлар бу ерда ўн беш кун давомида шифоланадилар. Бўлим яқинда ташкил қилинганига қарамай, ҳозиргача аҳолига 150 минг сўмлик хизмат кўрсатди.

У. МАНСУРОВА.

МАҲАЛЛАДА КАТТА ҲАШАР

Пойтахтимизнинг Миробод районидаги Сариққўл маҳалласида ҳам наврўзолди шанбалиги ўтказилди. Ушбу хайрли тадбирда ҳар бир хонадон аъзолари ўз уй атрофларини тартибга келтириб, гул ва мева кўчатлари ўтказдилар, ариқлар тозаланди.

Шу билан бирга маҳалла марказидаги хиёбон тартибга келтирилиб, мевали кўчатлар экилди. Электр рўзғор буюмлари заводи, трамвай-троллейбус бошқармасининг ўқув-комбинатининг ҳудудлари ҳам тозаланди.

И. РУСТАМОВ,
жамоатчи мухбир.

ҚУШБОЙ ОТАНИНГ САХОВАТИ

БОЛАЛАР УЙИДА БАЙРАМ

Ўлкамизда Наврўз байрами бошланиб кетди. Халқимиз азал-азалдан бундай улуғ айём кунлари яқин-атрофидаги дили хаста, кўнгли ўксиклар ҳолидан хабар олганлар, уларга баҳоли қудрат мурувват кўрсатиб, ёрдам қилганлар.

Ангренлик Қўшбой ота Мусулмонов ҳам ана шундай фазилатли инсонлардан. Олти фарзандни улғайтириб, уларни уйли-жойли қилган отахон ўғил-қизлари, неваралар даврасида осуда ҳаёт кечирмоқда, эл-юрт орасида яхши ҳурмат-эътиборга эга. Лекин ота бўш қолди дегунча, Оҳангарон шаҳридаги қариялар ва Ангрендаги 34-болалар уйида бўладилар, бу ердаги қалби ўксиклар ҳолидан хабар олиб, уларга қўлларидан келганча ёрдам кўрсатадилар.

Хусусан, ўтган йилги Наврўз байрамини қариялар уйидагилар узоқ вақтгача эслаб юришди. Бу айёмнинг қариялар уйида муносиб нишонланишида Қўшбой ота ҳам катта улуш қўшди. Ўша куни у ўз ҳисобидан ош дамлаб, ёлғиз, ногирон кексаларга улашган эди.

Бу йил ҳам ота Ангрен шаҳар ҳокимлигига яхши ташаббус билан келди. Яъни у 34-болалар уйида бу йилги Наврўзи оламнинг нишонланиши ҳаражатларининг барини ўз зиммасига олди. Куни кеча бу болалар уйида бўлиб ўтган байрам тадбирга у кишининг оила аъзолари бош бўлишди. Дид билан безатилган дастурхонда баҳорий неъматлар-у, турли-туман пишириқлар, ҳатто-ки сумалаккача муҳайё эди. Тарбияланувчиларнинг хурсандликларини уларнинг юз-кўзларидан яққол сезиш мумкин эди.

Уларни ва барча йиғилганларни шаҳар ҳокими С. Юсупалиев қутлади.

— Орамизда Қўшбой ота каби саховатли кишилар кўп, — деди ҳоким, — уларга ҳар қанча раҳмат десак, таъзим қилсак арзийди. Чунки бугунги кечамизнинг асосий ташкилотчиси ҳам, ҳомийси ҳам ана шу отахон ва у кишининг оила аъзоларидир.

Шундан сўнг байрамга таклиф этилган шаҳардаги бир қатор корхона ва ташкилотлар раҳбарлари ҳам сўзга чиқиб, ўз ҳисобларидан баҳоли қудрат болалар уйига пул ўтказдилар.

Шу куни Қўшбой ота яна бир янгиликдан кўпчиликни хабардор этди. Яъни, тарбияланувчи болалардан бирини ўз паноҳига олиб, унга доимий ғамхўрлик қилишини, вояга етгач эса уни уйлаб, ҳаётда ўз йўлини топиб олишда бош бўлишини билдирди.

Байрам сўнггида болалар уйи директори Абдуҳамид Қаюмов отахонга ва барча меҳмонларга ташаккур билдирди.

З. ЖЎРАЕВА.

● Спорт

«ҚОР МАЛИКАСИ»НИНГ ОЛТИН ТОЖИ

Австриядан қувончли хабар келди: Бу ерда фристайл — чанғи акробатикаси бўйича ҳозиргина тугаган жаҳон биринчилигида юртдошимиз Лина Черязова шоҳсупанинг юқори поғонасига кўтарилди. У муросасиз спорт курашида, қаттиқ рақобат шароитида кўпгина мамлакатлардан келган шу спорт турининг моҳир усталарини орқада қолдириб кетди. Тошкентлик «Қор маликаси»га чемпионлик олтин медали топширилди, тоғдаги ўйингоҳда унинг ғалабаси шарафига Ўзбекистон мадҳияси янгради, Республиканинг Давлат байроғи кўтарилди.

Янги жаҳон чемпиони билан телефон орқали гаплашувдан кейин давлат жисмоний тарбия ва спорт комитетидан бизга хабар қилишларича, Лина ва унинг мураббийси Дмитрий Кавунов бу ғалабани яқинлашиб келаётган наврўз умумхалқ байрамига бағишлаганлар.

(ЎзА мухбири).

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

● ДАВЛАТ автомобиль назорати ходимлари ҳар қандай об-ҳаво шароитида ўз постларида сергак туриб, йўл ҳаракати ҳавфсизлигини таъминламоқдалар. Шунингдек, назоратчилар иқтисодий жиноятчиликка қарши курашмоқдалар. Оҳангарон район ички ишлар бўлимининг Давлат автомобиль назорати бўлинмаси катта нозири, милиция старшинаси Турғун Шаропов ҳам бу борада намуна бўлмоқда.

СУРАТДА: Т. Шаропов хизмат пайтида.

Даврон АҲМАД сурати.

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРУВЛАР

ВАЗИРЛИКЛАР, ҚОРХОНАЛАР, ТИЖОРАТ ТУЗИЛМАЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ ВА ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

«ШАРҚ» НАШРИЕТ-МАТБАА КОНЦЕРНИ

Наврўз байрамига бағишланган икки турдаги ОТКРИТКАларни

ЧЕКЛАНМАГАН МИҚДОРДА

нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан

СОТАДИ

Баҳоси — 12 сўм.
Маълумотлар олиш учун 33-58-72 телефони орқали «Шарқ» концернининг матбуот тарқатиш агентлигига мурожаат қилинсин.

Абдулла Қодирий вақфи (жамғармаси)

Ўзбекистон телерадио эшиттириш комитети

«МУШТУМ» журнали

Абдулла Қодирийнинг 100 йиллиги олдидан Наманганлик қизиқчи

Рустам ҲАМРОҚУЛОВ

хотирасига бағишланган

«ҚИЗИҚЧИ — 93»

Республика ёш қизиқчиларнинг анъанавий танловини шу йил май ойида Наманган шаҳрида ўтказадилар. Танловга 16 ёшдан 35 ёшгача бўлган зукко, тили бурро, танилган ва танилмаган сўз усталари ва қизиқчилар қатнашишлари мумкин.

Аризалар: 10 апрелгача Тошкент, Туроб Тўла кўчаси 1-уй 214 хонада қабул этилмоқда.

телефон: 45-74-66.

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА.

(Ушбу эълон хайрия сифатида бепул босилмоқда).

Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги

М. Қориёқубов номидаги Ўзбек давлат филармонияси

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

30, 31 март соат 18.00 да

«АЖИБ ДУНЁ»

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист

НУРИДДИН ҲАЙДАРОВнинг

Янги қўшиқлардан тузилган концерти

Концерт дастурида «ШОДЛИК» ашула ва рақс ансамблининг раққосалари иштирок этадилар.

Дастурни Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

Чипталар Халқлар Дўстлиги саройи кассаларида соат 14.00 дан сотилмоқда.

Тошкент ҲАҚИҚАТИ

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.

АХБОРОТ, ТИЖОРАТ ВА ЭЪЛОНЛАР БЎЛИМИ — 33-99-15.

● Эълон ва билдирувлар кечиктирилмай чоп этилиши кафолатланади.

● Факт ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар.

● Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси 32. Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.

Нашр кўрсаткичи: Г-118. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 19.00. 33457 нусха босилди. 1 2 3 4 5 6